

11. PROMENADA VISOKIH TITULA

(13. februar 1984)

Odlučnost organizatora da pod punu kontrolu stavi stanje nastalo vremen-
skim neprilikama odagnala je i posljednju sumnju i skepsu da će program
Sarajevske olimpijade doživjeti ozbiljne i dramatične izmjene. Svjetska štampa
je u tom smislu nepristrasno prihvatila i registrovala svaki korak domaćina. Iz
onoga što je napisano, vidljivo je danas da pomenuto povjerenje svjetske javno-
sti nije išlo na hvatanje za praznu riječ organizatora – bilježene su činjenice, pa
čak i bizarni detalji, koji su govorili o vrlo energičnoj akciji organizacionog tima
da nastale nedaće, bijes sniježnih mećava, preduhitri svim mogućim sredstvima;
da predupredi i osujeti svaki mogući poremećaj olimpijskog programa Igara.

- „Imamo stručnost, ljudsku snagu i tehniku i veliku saradnju sa međunarod-
nim federacijama i tehničkim delegatima, pa zato normalan tok Zimskih olim-
pijskih igara ne dolazi u pitanje” – izjavio je svjetskim medijama tehnički direk-
tor XIV ZOI Artur Takač.

Naglasio je potom da organizatori u potpunosti drže situaciju u rukama, a
i vremenska prognoza obećava da će se takmičenja moći da održavaju prema
programu, pa zato Igre nikako nisu u opasnosti...

Ove riječi, upućene svjetskim novinarima, korektno su posmatrane, uz isto-
vremene masovne utiske i ocjene samih predstavnika „sedme sile” da je, doista,
riječ o istini bez prigovora.

Tek pristigla nova ugledna imena i titule iz svjetskog političkog, državnog,
sportskog, kulturnog i umjetničkog života ili, naprosto, iz nomenklature među-
narodnog džet-seta, najbolje pokazuju koliko je svjetska javnost impresionirana
onim što se dešava u Sarajevu. Jedan italijanski reporter (RAI - 3), vidjevši na
sarajevskim ulicama ili olimpijskim planinama toliku „promenadu visokih titula”,
duhovito je dobio svojim gledaocima da, eto, „danas na Sarajevo masovno
padaju s neba pravi-pravcati prinčevi i princeze, kraljevi i kraljice”.

Dok je ovo govorio, njegove duhovite riječi pratile su sekvence koje prika-
zuju jučerašnji dolazak švedskog kralja Gustava XVI sa suprugom u Sarajevo;
prisustvo u „Zetri” na natjecanju brzih klizača u disciplini 5.000 metara norvešk-
kog kralja Olafa V, britanske princeze Ane, švedskog princa Bertila Bernadota i
janskog princa Takede; posjetu princeze Ane Olimpijskom selu u Mojmilu...

Ovoliko interesovanja za Sarajevo i Olimpijske igre u njemu nije mogao da ne spomene i portparol Igara na redovnoj konferenciji za štampu, rekavši:

- „...*Posjetom Sarajevu smo u potpunosti zadovoljni. Veliki broj ulaznica je rasprodan, a takmičenja na Trebeviću u sanjkanju i bobu, gdje je bilo više od deset hiljada posjetilaca, što je iznad svih očekivanja, pokazuje da će posjeta Igrama biti sve veća i veća. Takmičenja u dvorani dobro su posjećena, a očekuje se sve više gledalaca na otvorenom, pošto tek dolaze na red atraktivne discipline kao što su spust, slalom i veleslalom...*”

NOVINARI NE POSUSTAJU

Akreditacione press-kartice, obješene o vrat, kao da ne ispuštaju iz vida i radoznalosti ni najbizarnije sarajevske kutke. Novinara je, očigledno, sve više – bilježe, snimaju, razgovaraju, anketiraju, fotografišu na svakom koraku. Među njima nije malo ni onih poslenika javne riječi koji, iako su poodavno zbog godina napustili ovaj profesionalni posao, nisu mogli odoljeti sarajevskom olimpijskom izazovu. Sreću se posebno u prostorijama zapadnonjemačke sportske Agencije za vijesti SID, koja je u Sarajevo, uz svoje mlade zvijezde sportskog novinarstva, angažovala i sportske veterane kao što je, recimo profesor Alfons Gere, osnivač (1934) i šef te iste agencije SID. Ovaj veteran upravo je proslavio 71. rođendan i istodobno 50-godišnjicu bavljenja sportskim novinarstvom. Tu je i Boža Božić, urednik SID-a, koji je već napunio 77 godina. Profesor Gere do sada je pratio 18 olimpijskih igara, od onih 1928. u Amsterdamu do ovih u Sarajevu. On izjavljuje svojim kolegama u Sarajevu:

- „...*Čestitam organizatorima. Uslovi za rad štampe su izvanredni, ustvari ja bolje ne pamtim. Sarajevo je sjajan domaćin Igara i ovo su, bez ikakvih komplimenata, za mene najbolje organizovane, a prije svega najprijetnije olimpijske igre kojima sam prisustvovao*”.

Wolfgang Ley, izvještač „Expressa” (SR Njemačka) o olimpijskom Sarajevu kaže:

- „*Od prije godinu dana, kada sam posljednji put bio u Sarajevu, ovaj grad se enormno izmijenio, proljepšao. Sarajlije su prema nama, novinarima, veoma otvorene, i predusretljive su uopšte. Hrana je dobra i jeftina... Sarajevo je primjer gostoljubivosti*”.

Joe Falis, izvještač američkog „Detroit Newsa”:

- „*Nisam znao šta me čeka u Sarajevu, ali, kad sam stigao u ovaj grad našao sam najsimpatičnije ljude na svijetu. Našao sam ljubaznost, kurtoaziju i toplotu. Postalo je nevažno imamo li dovoljno snijega ili ne. Stekao sam ovdje nove prijatelje, tako da će 1984. za mene biti veoma značenja godina. Hvala Sarajevu za gostoprimstvo!*”.

Wojciech Szkiela, izvještač poljskog „Dziennik Ludowy”:

- „U Sarajevu sam posljednji put bio prije deset godina. Danas je to sasvim drugi, moderniji grad, a s olimpijskom atmosferom – velegrad. Izvještavao sam do sada sa četiri ZOI i isto toliko ljetnih igara i tvrdim da su ovo najbolje organizovane igre”.

Brian Collington, izvještač „Reutersa” (Velika Britanija):

- „Jedna mala zamjerka – u restoranu Press-centra u 'Zetri' nema tople hrane. Inače, uslovi za rad su vrlo dobri”.

Kenan Onuk, izvještač „Turskih radio and television coo”:

- „Po mom mišljenju XIV Zimske olimpijske igre su veoma uspjele, čestitam Sarajlijama i ostalim koji su učestvovali u organizaciji. Ne mogu da se posebno ne zahvalim na velikoj pomoći i doprinosu u našem poslu Međunarodnom Radio i TV-centru”.

NAJUSPJEŠNIJA TAKMIČARKA

Sportisti, učesnici Sarajevske olimpijade, naravno, nezaobilazni su kolorit grada – i u dinamičnom društvenom životu Sarajeva, i na olimpijskim borilištima. Svugdje su u centru pažnje – i onda kada su akteri olimpijskih sportskih borbi, i onda kada ih mase svijeta na ulicama ugledaju i prepoznaju, i onda kada u gužvama radoznalci i pasionirani ljubitelji zimskih sportova traže njihove autograme... Svugdje su u centru pažnje.

Danas posebnu pažnju Sarajlija i njegovih gostiju privlači šarmantna Finkinja Marja-Liisa Haemaelalnen. Prva je takmičarka kojoj su na grudi okačene, na platou ispred „Skenderije”, dvije zlatne olimpijske igre za pobjede u trčanju na deset i pet kilometara.

Upravo ovakav društveni život u Sarajevu, kao „sintezu sporta i kulture”, na poseban način ocijenio je generalni direktor UNESCO-a M'Bo neposredno pred svoj povratak u Pariz. Okupljenim novinarima je rekao:

- „Četrnaeste olimpijske igre u Sarajevu ostavile su na mene izvanredno lijep utisak. Igre su uspjele u svakom pogledu. Za to posebno treba zahvaliti gradu Sarajevu i ostalima koji su učinili sve da ova velika sportska manifestacija uspije...”

Na dan rastanka sa Sarajevom ovaj čelnik velike specijalizovane organizacije Ujedinjenih nacija za nauku, kulturu i umjetnost, tako je riječima pohvale organizatoru simbolizirao „sarajevski slučaj” kao naglašenu atraktivnu novinu u simbiozi kulture i umjetnosti, s jedne, i sporta sa druge strane.

U Muzeju ZOI održana je sinoć veoma posjećena promocija serije industrijskih tapiserija, rađenih prema skicama istaknutog slikara i grafičara Mersada Berbera.

Na platou ispred „Skenderije”, u okviru uobičajenog svakodnevnog uručenja olimpijskih medalja, u isto vrijeme kulturno-zabavni program, uz ostale brojne učesnike, imao je svoje „zvijezde večeri” – Željka Bebeka i Jadranku Stojaković.

U Narodnom pozorištu kreata dvorana izdašno je pljeskala akterima ansambla Opere ove kuće – bravurozno je, po jutarnjim kritikama, izvedeno veliko djelo Aleksandra Borodina, opera sa prologom u tri čina „Knez Igor”.

Istu noć u dvorani RU „Đuro Đaković”, na večeri posvećenoj zabavnoj muzici, slušaoci su uživali u nastupu sarajevskog vokalno-instrumentalnog ansambla „Indexi”.

Još jedna sarajevska olimpijska noć otplovila je u nezaborav.

Domaćini Sarajeva u društvu španskog suverena razgledaju gradilište skakaonice na Malom polju na Igmanu.

12. JAGMA ZA DOMAĆINA (14. februar 1984)

Danas je sedmi dan oficijelnog programa XIV zimskih olimpijskih igara Sarajevo '84.

Grad i dalje, poput magneta, privlači i znane i neznane goste. Najčešće posredno, putem novinarskih i televizijskih informacija, moguće je, bar djelimično, razaznati ko su ti novi sarajevski olimpijski namjernici.

Tek tada radoznalijim upotpunjava se slika o značenju velikog olimpijskog događaja i dosezima grada-domaćina. Tek tada sarajevski doseg i napor bivaju šire mjereni i prosuđivani očima Sarajlija i građana ove zemlje, ali, prije svega, javnosti u svijetu.

Među gostima koji su pristigli, domaća i svjetska štampa, na primjer, prepoznaje i opisuje posebno one grupice, ili ponekad čitave bulumente koje, obilazeći grad ili borilišta oko njega na olimpijskim planinama, zaviruju u svaki kutak, u svaki detalj organizacije, u svako mjesto koje je na bilo koji način u funkciji igara ili društvenog ili kulturnog života koji ih okružuje. Bilježe i snimaju sve; raspituju se diskretno o svemu i svačemu, uz obavezne kamere, kasetofone i fotoaparate.

Došla je ova naročita vrsta radoznalaca za sve i svašta na Sarajevskoj olimpijadi – piše i obavještava svjetska štampa – iz sasvim sračunatih i određenih pobuda. Hvalospjevi sarajevskim organizatorima u svjetskoj javnosti očito su ih, naime, ohrabрили još više u do tada prikrivenim i potiskivanim željama i namjerama da, eventualno, upravo njihova zemlja dobije kandidaturu za domaćina zimskih olimpijskih igara nakon Kalgarija 1988. godine.

Ono što se u najljepšem svjetlu dešava Sarajevu – reći će pritom ne mali broj medija u svijetu uz gotovo obavezno konkurentsku indiskreciju – iznenadilo je, ne malo, neke od pretendenta za domaćinstvo budućih zimskih olimpijskih igara. Računalo se na nespremnost, neiskustvo, amaterizam, pa i neukost današnjeg domaćina XIV zimskih olimpijskih igara, što bi upravo nekom drugom bilo pogodno i od koristi da neuspjeh ovih igara kalkulišu kao argument vlastite kandidature.

Izvjestaji iz Sarajeva su ih demantovali iz temelja. Sada, po toj istoj štampi, na najpozitivnijim iskustvima upravo Sarajeva žele i nastoje da uključe i obrazlože svoju kandidaturu.

Tako je ovih olimpijskih dana Sarajevo, pored nadmetanja na snježnim i ledenim borilištima u gradu i oko njega, poprište i jedne druge borbe – borbe za zelenim stolovima za organizaciju XVI zimskih olimpijskih igara 1992. godine. kandidati, a ima ih pet do sada, veoma su aktivni. Pred novinare u svakojakim prilikama i povodima u Sarajevu izlaze sa mnogo propagadnog materijala, izložbi i videoprograma. Berhtesgaden (SR Njemačka) priredio je, na primjer, u „Njemačkoj kući” u Sarajevu posebnu prezentaciju; Albertvil (Francuska) snimio je u iste svrhe audio-vizuelni šou dostupan u sarajevskim konferencijskim salama i drugim mjestima, dok je norveški grad Lillehammer razgranao brojnu lobističku aktivnost u Sarajevu preko mnogobrojne delegacije. Uz njih, gradom kolaju, na neposredan ili posredan način, slične ambicije italijanske Kortine D’Ampeco i švedskog zimskog centra Falun.

Svi uključuju u svoje ponude korišćenje sarajevskih iskustava, nadajući se povoljnom ishodu u Lozani 1986. godine, kada će se donijeti konačna odluka.

NEUMORNI SAMARAN

Predsjednik Međunarodnog olimpijskog komiteta Huan Antonio Samarán kao da u Sarajevu nema predaha. Poletni duh sarajevskih organizatora ponio je i prvog čovjeka svjetske olimpijske porodice – ova olimpijada, Sarajevske olimpijske igre, prva je manifestacija takve vrste pod njegovim čelništvom, tako da je i to poseban moralni stimulans ovome vrsnom i iskusnom španskom diplomati. I zato u Sarajevu ne posustaje.

Juče je na borilištima na Jahorini bio svjedokom besprijeorne organizacije prvog nadmetanja u alpskoj disciplini – takmičenju u veleslalomu u okviru programa ZOI; potom je Huan Samarán zapažen istog dana na svečanom prijemu u društvenom domu „Famos”, koji je povodom XIV ZOI priredio zapadno-njemački ambasador Horst Grabert; viđen je i na Bjelašnici na promociji takmičenja na borilištima na toj planini; stigao je da primi i autore TV-serije i knjige o predsjedniku Titu kada je izrekao ove riječi:

- „...*Veoma sam srećan što sam u Sarajevu i što prisustvujem veoma uspjelim XIV zimskim olimpijskim igrama. Želim da kažem da sam i ovog trenutka siguran da je predsjednik Tito, još za vrijeme svog života, mnogo pomogao da se organizuju uspjele Mediteranske igre, a, takođe, da i ove, Zimske olimpijske igre u Sarajevu budu uspješne...*”

Svaki od ovih i drugih brojnih društvenih i protokolarnih događaja, štampa, stacionarina organizaciono u mreži press-centara, pažljivo bilježi i komentariše. Angažman novinskih kuća iz Jugoslavije već potvrđuje višestruku korist „eksperimenta” koji su domaćini izvršili dijelom u toku probnih takmičenja u

Sarajevu prošle zimske sezone, pripremajući Sarajevsku olimpijadu. Tada se, naime, već pokazala korisnom i praktičnom ideja koja polazi, kada je u pitanju informativna organizacija Igara, od gesla: jedan press-centar – jedna novinska kuća. Ideja je položila ispit u predtakmičarskoj praksi, kao i organizovanje specifičnih punktova televizije i radija.

Saradnja sa novinskim kućama u državi nastavljena je zato i poslije pomenu-
tih predolimpijskih test-takmičenja protekle sezone. Press-centre ZOI danas organizuje i vodi profesionalni kadar listova i novinskih agencija. Glavni-press centar – Agencija Tanjug; pomoćni press-centri: „Zetra” – „Vjesnik”, Zagreb; Bjelašnica – „Oslobođenje”, Sarajevo; Jahorina – „Politika”, Beograd; Trebević – „Dnevnik” i „Maggarszo”, Novi Sad; Malo polje, Igman – „Delo”, Ljubljana; Veliko polje, Igman – „Borba”, Beograd.

Na sličnoj osnovi, u saradnji sa 31. svjetskom novinskom agencijom i velikim svjetskim listovima, organizovana je saradnja u specifičnim profesionalnim uslugama, kao i organizovanje, kao paralelnog punkta, Međunarodnog press-centra, te radio i televiziju. Akreditovano je u tom okviru ukupno 6.000 predstavnika štampe, radija i televizije.

Strani novinari, inače, i danas su u anketi domaćina iznosili svoje utiske o olimpijskom Sarajevu.

Steve Parry, izvještač „Reutersa” (Velika Britanija):

- „XIV ZOI su uopšte najbolje organizovane u poređenju sa šest proteklih koje sam kao novinar pratio. Posebno bih istakao dobar rad press-centra, a najviše mi se dopada to što organizatori brzo uočavaju i još brže reaguju na bilo kakve probleme ili poteškoće koje iskrsnu...”

Mozdzierz Kazimierz, izvještač „Sport Katowica”, (Poljska):

- „U Sarajevu sam prvi put i ono što mi je odmah palo u oči je izuzetno gostoprinstvo simpatičnih domaćina. Jedino što je Igrama moglo da stvori probleme je vrijeme. Međutim, i tu su ljudi pokazali da su jači od prirode. Ipak, od svega što sam ovdje vidio, u jako prijatnom sjećanju najduže će mi ostati veličanstveno svečano otvaranje XIV ZOI.”

Volipini Daniele, izvještač „Panorama sporta”, (San Marino):

- „Budući da prvi put pratim jedne olimpijske igre, teško bih mogao praviti bilo kakva poređenja. Ipak, moram da kažem da je Sarajevo najljepši i najsrdačniji grad u Jugoslaviji koji sam upoznao. Organizacija je tako dobra, da bi u današnjici bilo gdje bilo teško postići bolju. Na kraju, zahvalio bih se svim Sarajlijama koji su s visokim stepenom odgovornosti svoj grad pretvorili u oazu nepovredivog mira i bratstva”.

Isdal Leif, izvještač „Dagbladeta”, (Norveška):

- „Sve je ovdje tako lijepo. Za novinare je, po mom mišljenju, mnogo bolje

nego na ZOI u Lejk Plesidu. Jedino, šteta što snijeg i vjetar stvaraju probleme."

Tassos Verghitsis, izvještač „International sports pressa”, (SAD):

- „Očekivao sam da će XIV ZOI biti dobre, ali nikada nisam ni pomislio da ću vidjeti izvrsnu, savršenu organizaciju u svakom pogledu. Doprinos omladine, koja je dala sve od sebe da ovo bude prava manifestacija sporta i mladosti je veliki. Izvještavao sam sa 18 olimpijskih igara u proteklih 36 godina i tvrdim da su među zimskim najbolje ove, u Sarajevu, a od ljetnih u Moskvi 1980."

Gilbert Roox, izvještač „Standard-Nieuwsblada”, (Belgija):

- „Ovo su prve olimpijske igre koje pratim kao novinar sa mjesta događja i u startu sam iznenađen perfekcijom organizacije, u odnosu na druge ranije prilike kada sam radio u Jugoslaviji. Bogatstvo istorije i kulture Sarajeva daje ugodan, egzotičan ton ovim zimskim igrama”.

Kao kuriozum danas je zabilježen dolazak 30. godišnjeg Poljaka Andrzeja Obalskog, koji je iz svog Krakova krenuo 27. januara na Olimpijske igre u Sarajevo – biciklom.

Stigao je na vrijeme.

Najviši zvaničnici MOK-a prilikom razgledanja izložbe u Collegium Artisticumu u Skenderiji.

13. ZLATNA MEDALJA ORGANIZATORU (15. februar 1984)

Promrzao na pitoreskim padinama Bjelašnice, juče se Huan Antonio Samaran – očito zadovoljan onim što vidi i doživljava u predahu olimpijskog nadmetanja u veleslalomu – samoincijativno obratio novinarima – izvještačima iz tamošnjeg press-centra. Rekao je, da su ga naročito impresionirali navijanje i velika posjeta takmičenju, iako je riječ o veoma hladnom vremenu. Dodao je zatim:

- „...*Organizatori su zaslužili zlatnu medalju za današnji veleslalom na Bjelašnici. Vidi se da je sve srcem organizovano...*”

U masi gledalaca ponovo su prepoznate ne male grupe novih gostiju i navijača koji su tek pristigli iz različitih pravaca, sa različitim nacionalnim i državnim amblemima, sa različitim manirima navijanja na različitim jezicima.

Sarajevo je i danas, očito, obogaćeno velikim brojem bjelosvjetskih namjernika.

Danas su svojim suhim cifarskim argumentima novonastalu „svjetsku sarajevsku opsesiju” potkrijepili novim podacima. Štampa je predočila da je na Aerodrom Sarajevo od 1. do 14. februara sletjelo 440 aviona. Samo na taj način u ovaj grad doputovalo je više od 40.000 putnika da bi posjetili Sarajevsku olimpijadu. Po riječima dispečerke Aerodroma, Sanije Memić, vazdušno pristanište u Sarajevu otvoreno je svakog dana, a najveći dnevni zastoji u saobraćaju, zbog krupnih vremenskih neprilika, iznosili su najviše dva sata. Samo juče na ovaj aerodrom sletilo je 20 aviona sa 1.800 novih posjetilaca Igara.

U talasima novih, pridošlih posjetilaca prepoznati su, takođe, i oni gosti koji na poseban način nose, kao brojna izaslanstva i delegacije, raznolike poruke i simbole u znak zahvalnosti i priznanja svemu onome što je učinjeno, i što se još uvijek čini, u prilog univerzalne humanističke ideje olimpizma.

Juče su to bili, na primjer, delegati Lozane, grada u kojem je sjedište MOK-a, sa gradonačelnikom Paul Rene Martinom na čelu, i koji su sarajevskom gradonačelniku Uglješi Uzeleu prenijeli zahvalnost i priznanje za sve ono što su Sarajevo i ova zemlja učinili za blistav uspjeh organizacije XIV zimskih olimpijskih igara. U ime kineskih gradova to je učinio i zamjenik ministra unutrašnjih poslova ove velike zemlje Yu Lei, koji je izrazio ista osjećanja, a posjetom Olimpijskom selu Mojnilo odao posebna priznanja Sarajevu za izvrsnu organizaciju, pored ostalog, društvenog i zabavnog života sportista, kao i za način njihove bezbjednosti i komfor u ovom naselju.

U prostorijama DTV „Partizan”, gdje je smješten Centar sovjetske sportske delegacije, izaslanstva nekih gradova ove zemlje, kao gest posebnog priznanja Sarajevu, otvorila su izložbu fotografija „Zimski sportovi u SSSR-u”, filatelije i sportske literature. Za sutra najavljen je na istom mjestu susret Sarajlija i novinara sa kosmonautom Aleksejem Leonovim i prvakom svijeta u šahu Anatolijem Karpovom, koji će sa domaćinima odigrati simultanku na 20 ploča.

Tu je i Dubrovnik, koji je pod sintagmom „Dubrovnik Sarajevu” sinoć u Narodnom pozorištu ponudio zanimljivu priredbu, kao, kako je rekao dubrovački gradonačelnik Tomislav Milković, „poklon dubrovačkih dramskih i estradnih umjetnika Sarajevu, domaćinu XIV ZOI, učesnicima i gostima Igara”. U izvrsnom programu učestvovali su Gradski orkestar Dubrovnik, Mješoviti zbor „Libertas”, „Dubrovački trubaduri”, Frano Lasić, Milo Hrnić, Ibrića Jusić, Ivo Dražinović, Đelo Jusić, Folklorni ansabl „Lindo”, „Plakiri”, Izet Hajdarhodžić, Miše Martinović...

KOMFOR SELA „B”

Zahvaljujući ovakvim novim gostima, impresioniranim onim šta je Sarajevo učinilo u organizaciji Olimpijade, i same Sarajlije otkrivale su – putem štampe, radija i televizije – ritmove i pulseve koji otkucavaju u njihovom gradu i u domašaju njihovih očiju.

Primjer tzv. Olimpijskog sela „B”, hotela „Igman” na istoimenoj planini, u tom pogledu samo je jedan od ilustrativnih detalja. Po onome šta je objašnjavano novim gostima, a što je štampa precizno prenosila, naime, i mnoge Sarajlije su prvi put saznavale o tome gdje su i kako žive, na primjer, takmičari u nordijskim disciplinama i biatlonu na planini Igman.

Tako saznaju da su pod krovom hotela „Igman”, odnosno „Sela B”, smještena 353 takmičara i 130 njihovih pratilaca, trenera, asistenata i drugog osoblja.

Jednodnevni boravak u hotelu – „Olimpijskom selu B”, košta 35 dolara i to su nacionalni komiteti zemalja učesnica Sarajevske olimpijade bili obavezni da još prije nekoliko mjeseci uplate na račun Organizacionog komiteta. O potrebama sportista da imaju sve što im je potrebno u ovom atraktivnom objektu brine se ekipa od 204 djevojke i mladića, kojima pomaže 15 iskusnih stručnjaka iz dubrovačkog hotela „Libertas”. Tu su, pored njih, i služba protokola od deset ljudi; osam prevodilaca; 38 zdravstvenih radnika; 40 hostesa; 12 sportskih informatora; 25 službenika PTT-a i deset kurira. Svi oni, od prvog do posljednjeg, zaduženi su i obavezni da učine sve što je potrebno da stanovnici „Olimpijskog sela B” imaju potpuni komfor, sve usluge koje eventualno zatraže i u potpunosti ispunjenu satnicu dnevnog rada i boravka koja je odavno utanačena i verifikovana od strane MOK-a.

Časovi odmora u „Selu B” ispunjeni su bogatim kulturno-zabavnim programom o čemu brine posebna ekipa od šest ljudi. Svake večeri, u posebnoj dvorani, organizuju se različite priredbe, od kojih najviše pažnje privlače koncerti folklornih grupa i muzičkih sastava.

Za dnevnu ishranu žitelja „Sela B” potroši se 250 kilograma mesa, 600 kilograma voća, 250 kilograma povrća, 300 litara mlijeka, 1.800 jaja i velike količine ostalih namirnica. Kuhari i ostalo osoblje rade od jutra do sutra, jer restoran prima prve goste već u šest časova, a zatvara se u 22 sata.

Mnoge Sarajlije su, zahvaljujući impresijama i opisima novinara ovakvih pojedinačnih primjera, u stvari saznavale koliki je i kakav gigantski mehanizam organizacije trebalo pokrenuti i harmonizirati da bi sve bilo u redu i besprijeorno.

VEĆE MEŠTROVIĆA

I danas su svjetski novinari nastavili da u anketi domaćina iznose svoje utiske o olimpijskom Sarajevu.

Kimmo Von Lueder, izvještač „Nordic Photo Teama” (Finska):

- „XIV ZOI su za mene jedno veliko prijatno iznenađenje. Ljudi koji rade u press-centrima vrlo su ljubazni i uvijek čine sve što je u njihovoj moći kako bi nam olakšali svakodnevni posao. Jedina zamjerka – čuo sam od naših foto-reportera da gotovo svakodnevno moraju da stoje u redu dok ne dobiju parking-karte i reporterske trake za snimanje događaja na borilištima. Što me posebno oduševljava, to su lijepe djevojke i predivna atmosfera...”

Carl Yarbrough, izvještač „Team Ruseela” (SAD):

- „Stvarno sam zapanjen kako je to sve na kraju dobro uređeno. Naime, prošle godine, kada sam bio na Bjelašnici gdje su muškarci vozili spust, nisam mislio da će biti ikakvog načina da se konačno sve dobro organizuje i da se spoje krajevi koji su tada visili. Dakle, organizacija je vrlo dobra, bolja nego u Lejk Plesidu...”

Raima Salmi, izvještač „The Finnish News Agency” (Finska):

- „Ukratko, predivan grad i ljudi, organizacija i uslovi rada iznad očekivanja. Mislim da je ovo u Sarajevu veliki izazov za organizatore narednih olimpijskih igara u Los Anđelesu, Kalgariju i Seulu...”

Grad, inače, i večeras mami rijeke gostiju novim primamljivim kulturnim i zabavnim sadržajima.

Uz desetine stalnih olimpijskih izložbi i priredaba, Muzej ZOI danas vrši posljednje pripreme, u zajednici sa „Muzejskim prostorima” iz Zagreba, za sutrašnju atraktivnu postavku „Iz retrospektivne izložbe Ivana Meštrovića”.

U kulturno-zabavnom programu, koji na platou ispred Skenderije prati uručenje olimpijskih medalja, večeras učestvuju „Novi fosili”, baletska grupa Gordane Magaš, dječji ansambl „Kike i čuperci” i njihov prijatelj, maskota „Vučko”.

U Narodnom pozorištu na programu je balet „Adam i Eva” u dva dijela na muziku Zorana Hristića.

U dvorani „Đuro Đaković” predviđeno je veče džez-muzike u izvedbi džez-seksteta Marković-Gut iz Beograda, a u Domu armije veče UKUD „Slobodan Princip Seljo”.

Danas, je putem mreže međunarodnih televizija, svijet mogao da vidi stasitog junošu, Švajcarca Maksa Julena kako u ekstazi sreće naglas rida. Plakao je uz potoke suza, ljubeći zlatnu olimpijsku medalju, osvojenu koji sat prije u uzbudljivoj trci u veleslalomu. Uz fanfare i prepun trg pred Skenderijom, sageo se i upobjedničkom zanosu poljubio sarajevsko tlo, uzviknuvši:

- „*Ja nikada neću zaboraviti Sarajevo!*”

Pljesak se pretočio u masovnu slavljeničku euforiju.

Ante Sučić, Uglješa Uzelac, Ahmet Karabegović, Artur Takač, Stanko Tomić i Emerik Blum dobitnici su srebrne medalje Olimpijskog reda

14. U ZAGRLJAJU KRALJA (16. februar 1984)

Ovi dani nazvani su u jednoj ovdašnjoj reportaži – „sarajevskom trkom za vrijeme”. Riječi su, iako simbolične, naprosto istinite. U ovom gradu i njegovoj okolini sportisti, olimpijski takmičari, svim snagama i vještinom su u trci za što kraće minute i sekunde, za što bolja natjecateljska vremena i što bliže olimpijske medalje; domaćini, poneseni neviđenim uzletom duha i talasima pohvala sa strane, zagledaju u nebo i u prognoze meteorologa o mogućim ili nemogućim mećavama ili vjetrovima, nastojeći da ih i dalje drže pod kontrolom; gosti i turisti hrvu se sa dilemama oko toga koja i kolika vremena posvetiti ovom ili onom takmičenju, ovoj ili onoj izložbi, ovom ili onom koncertu ili ovom ili onom atraktivnom događaju i priredbi.

Svako na svoj način danas ovdje mjeri i tumači vrijeme.

Kada je Norvežanka Berit Aunli prva prošla kroz cilj u trci u štafeti 4x5 kilometara, razdragana i ponesena šokom velikog uspjeha i osvajanja zlatne olimpijske medalje, sasvim spontano, bez ikakvih protokola i ustezanja pred najvišom titulom svoje zemlje, zaletila se dječije naivno u zagrljaj pravom – kralju. Sa naslonjenom glavom i suznim licem na ramenu kralja Olafa V, takođe neprotokolarno razdraganog, dobacila je novinarima:

- „...*Trčala sam i već tada kao da mi je oko vrata visila zlatna medalja!*”

U trci za vrijeme i dužinu, obavijestili su organizatori novinare u Malom polju na Igmanu, da su na treningu skakača, u takmičarskom zanosu, povrijeđena tri američka takmičara; jedan od njih zadržan je na Traumatološkoj klinici u Sarajevu.

Čak i oni koji, nažalost, samo po osjećaju korespondiraju sa prostorom i vremenom, što će reći u ovom slučaju: takmičari – invalidi, poneseni su ovom „sarajevskom trkom za vremenom”. Riječ je dakle, u ovom primjeru o slijepim takmičarima koji će se u narednim XV ZOI, i oficijelno takmičiti u specifičnim zimskim disciplinama za invalide. Američki novinar Majkl Gordon jedan je od takvih koji u Sarajevu, skijajući na specifičan način, sanja oficijelne ZOI 1988. godine. Došao je u Sarajevo sa pratiocom Renom Salvielom iz dalekog Lejk Tehoe. On ne vidi, ali i dalje, uz pomoć pratioca, bavi se smučanjem. Noslilac je nekoliko zlatnih i bronzanih medalja i sada, ovdje u Sarajevu, vodi akciju

da na idućim olimpijskim igrama slijepi smučari mogu ravnopravno nastupati u kategorijama takmičara-invalida. U tom pogledu Sarajevo mu je, veli, veliko ohrabrenje samim organizovanjem veoma pripremljenih takmičenja za invalide. Ovaj uporni slijepi trkač objašnjava, i pritom na igmanskim stazama pokazuje, da se smučari bez vida mogu takmičiti samo uz pomoć pratilaca, koji voze na nekoliko metara ispred njih i glasno ih upozoravaju na uslove staze, potrebu skretanja lijevo ili desno, itd.

Sarajevo se danas i ovim primjerom istaklo kao domaćin koji podstiče i ohrabruje najširi humanistički, olimpijski duh koji nudi i ovakva ljudska maštanja, nadu, hrabrost i upornost.

INCIDENT NA IGMANU

Vidjelo se danas, po redovnoj press-konferenciji u Organizacionom komitetu XIV ZOI, da domaćin Igara, pod slavama različitih priznanja za uspjeh, ne izbjegava upoznati, ipak, i na svoje propuste ili na propuste drugih ako ih je eventualno bilo.

Portparol Igara Miroslav Jančić najprije je objasnio da – ne zbog sujete ili povrijeđenosti – domaćin mjeri i svoje i tuđe i najsitnije korake u toku Igara. Razumljivo je, kaže portparol, da organizator emotivno i ohrabrujuće doživljava lavine priznanja za uspješnu organizaciju Sarajevske olimpijade – od dobrog funkcionisanja saobraćaja do preciznosti PTT službe. Razumljivo da raduje, po istim riječima, da, uz ostalo, predstavnici međunarodnih sportskih federacija odaju veliko priznanje i zahvalnost građanima Sarajeva za ljubaznost i gostoprимstvo koje pokazuje prema učesnicima Igara i turistima iz inostranstva.

Ali, naglasio je portparol Organizacionog komiteta, bez obzira na što to do sada gotovo niko nije postavljao kao pitanje ili problem, moralna je obaveza domaćina da ne zaobilazi ni ono što se, ipak, pojavi kao loše; kao nešto što ne priliči dobroj organizaciji. Spomenut je pritom neugodan detalj od prije dva dana na ulazu u Olimpijsko selo „B” na Igmanu. Sukob se desio između jednog austrijskog sportiste koji nije imao akreditaciju za to naselje i jednog policajca. Incident se, srećom, brzo okončao – pomirenjem. Ali, dobro je ne šutjeti o tom nemilom slučaju, koji, iako bizaran i pojedinačan, s moralne strane ne osporava domaćinu da to, u ime „mira u kući”, zanemaruje ili baca u stranu. Rečeno je, takođe, da su, u cjelini gledano, austrijske sportske ekipe i novinari veoma korektni i da se ponašaju dostojanstveno. Ima, međutim, pojedinaca koji se ponekad ponašaju tako da se stiče utisak da ne žele da doprinesu zajedničkim naporima da Igre ostvare puni cilj.

Zvanični predstavnik Igara istom prilikom je obavijestio štampu da se u ovom času u Sarajevu, samo u organizaciji ZOITURS-a, nalazi 11.530 stranih

gostiju koji prisustvuju takmičenjima. Za sve njih je obezbjeđen smještaj u hotelima ili u privatnim stanovima. Za borilišta u zatvorenom prostoru u „Zetri” i „Skenderiji” ulaznice su rasprodate, a na otvorenim borilištima ulaznica još ima.

EVROVIZIJA ZADOVOLJNA

U završnici Igara različite svjetske, uže specijalizovane profesionalne i društvene asocijacije, počele su sve primjetnije da se oglašavaju u javnosti svojim stavovima i dojmovima o statusu i tretmanu njihovih članica i pojedinaca na Sarajevskoj olimpijadi.

Jedna od njih je snažna i uticajna TV-mreža – Evrovizija. Njen generalni direktor Règis Calbert Martin dao je u Sarajevu, na Malom polju na Igmanu, izjavu za javnost u kojoj su i ove riječi:

- „...*Moji utisci su veoma dobri. Ovdašnja radio-televizija obezbjedila je zaista odlične prenose... Do sada nije bilo nikakvih kritika naših članova; upravo suprotno, čuli smo samo pohvale...*”

Sami novinarski poslenici, izvještači sa XIV ZOI, nastavili su i danas da daju svoje lične izjave o olimpijskom Sarajevu.

August Kuhn, izvještač „Kleine Zeitung Graza” (Austrija):

- „*Veoma prijatan grad i ljubazni domaćini. Vrlo je pozitivno takođe i to da su cijene u Sarajevu ostale nepromijenjene, iako se na ovako velikim manifestacijama to obično čini. Jedino što je, po mom mišljenju, negativno je prevoz novinara. Naime, mala je fleksibilnost kada se radi o polasku autobusa sa borilišta prema press-centru. Mislim da je za to neophodno nekoliko manjih autobusa koji bi kretali prema gradu po želji novinara, prije svega zato što mi novinari ovdje moramo da radimo. Inače, Sarajevo je jedan uzoran i poseban olimpijski grad.*”

Sadao Sakai, izvještač „Kyodo News Service”, (Japan):

- „*Ukratko, mogu da kažem da su XIV ZOI veoma dobro organizovane. Ove igre pokazuju osnovne olimpijske principe i kao takve prve su zimske igre koje su potpuno uspjele.*”

PORUKA IZ HARRISBURGA

Sa stanovišta olimpijskih, humanističkih principa, toliko spominjanih u pohvalama olimpijskom Sarajevu, posebno je privukla pažnju poruka tek pristigla iz Harrisburga, glavnog grada Pensilvanije (SAD). Neobičnu proklamaciju u ime ovog grada uručio je juče gradonačelniku Sarajeva, Uglješi Uzelcu izaslanik Harrisburga Karin Baleban.

Tu se poručuje svjetskoj javnosti da narod i vlasti Harrisburga dijele ideale Sarajevske olimpijade, kao i oduševljenje i spremnost naroda i vlasti grada Sarajeva da ove ideale prenesu na cijeli svijet kao svoje ovogodišnje prijateljstvo. Tu su i ove riječi:

- „...*Grad Harrisburg i njegovi građani i vlasti upućuju gradu Sarajevu, njegovim građanima i rukovodiocima, svoje pozdrave i iskren poziv na učvršćivanje prijateljskih veza kroz uspostavljanje statusa bratstva između dva grada.*”

Armiju stranih i domaćih gostiju i današnjeg dana prate već ustaljene dileme: kom pozivu i izazovu se odazvati; kojoj priredbi i događaju danas biti sudionikom? Ono što se danas kao novo nudi, uz obilan i ustaljen kulturno-umjetnički i zabavni život, i ovaj put je atraktivno i primaljivo.

U dvorani RU „Đuro Đaković” je „Veče šansona”- konceret Ibrice Jusića; u Domu Armije je „Koncertno veče” – solistički koncert Dubravke Tomšić, klavir, Ljubljana; na prostorima od Baščaršije do Robne kuće „Sarajka” je „Folklorna parada” – defile folklornog ansabla „Halubijanski zvončari” iz Rijeke, koji će potom ispred restorana „Kvarner” nastupiti sa atraktivnim programom, itd.

Za one strane goste koji bi se, ipak, odvojili zakratko od Sarajeva i vidjeli ponešto šire i dalje od sarajevske olimpijske atmosfere, turistička ponuda poziva na cjelodnevni izlet u Dubrovnik avionom, a drugi opet nude turistički program po želji – autobuski izleti od najmanje 20 osoba, kombi-izleti od deset osoba, a avionski izleti od 60 osoba.

U Sarajevu je juče posebnu pažnju privukao boravak Slovenca Jožeta Trobeca, autora Vučka, maskote XIV ZOI. Iznova je autor bliže objašnjavao svjetskim narodima svoju kreaciju popularnog Vučka i, naravno, ponavljao ponos i zadovoljstvo što je maskota tako i toliko postala popularnom i omiljenom širom svijeta.

15. SKOK OD DVIJE DECENIJE

(17. februar 1984)

Pri samom finišu Igara, primijetno je, javljaju se veći i značajniji autoriteti iz svijeta biznisa i organizovanja najvećih internacionalnih manifestacija iz domena sporta, kulture, umjetnosti i zabave. Mada fanfare, završnice Olimpijade, još nisu odsvirale oproštajni pozdrav u ovim sarajevskom slučaju, takva svjetska imena sada se već ne ustežu da bi iskazala svoje cjelovite ocjene i impresije o dometima i značaju sarajevskih ZOI.

Jedan od takvih uglednih eksperata, koji je minulih godina u sarajevskim razmjerama napravio čudo od austrijskog Insbruka kao snažnog zimskog centra, jeste svakako dr. Alois Lugger, predsjednik tirolske Skupštine i gradonačelnik Insbruka.

Za domaću štampu dao je opsežniju izjavu, koja bi se sada mogla nazvati prvom preciznijom i cjelovitijom ekspertnom analizom i ocjenom Sarajevske olimpijade. Dr. Lugger na početku kaže:

- „Kao čovjek koji već dugi niz godina radi sa prijateljima iz Sarajeva, želim, prije svega, da kažem nešto o razvoju grada. Naime, u nevjerovatno kratkom vremenu izgrađeni su ovdje objekti na jednoj strani za sport, a na drugoj infrastruktura grada. Što se tiče infrastrukture, Sarajevo je napravilo jedan skok od 20 godina unaprijed. Podignuti su veoma lijepi hoteli, nove ceste, prostorije i objekti za radio i televizijsku produkciju, a izgrađeni su i objekti koji se ne vide, a koji su jednom ovakvom gradu itekako potrebni i korisni. Izgrađeno je i mnogo stanova i to ne samo u Olimpijskom selu i Novinarskom naselju, već su to i mnogi manji individualni objekti koji će biti od velike koristi za turističku budućnost grada. Dakle, svi objekti u gradu su vrlo dobro izvedeni, a ja to govorim sa iskustvom dugogodišnjeg gradonačelnika i poznavaoца gradskih problema.“

Ovaj u svijetu posebno uvaženi vizionar budućih sportskih, kulturnih, umjetničkih i turističkih manifestacija u zimskim sportskim centrima, svoju sarajevsku ocjenu zatim usmjerava prema drugom važnom pitanju:

- „...Želim posebno da kažem nekoliko riječi o sportskim objektima. Ovdje su se, sigurno, koristila i bogata graditeljska iskustva Insbruka. Međutim, valja reći da su sportski objekti u Sarajevu, u odnosu na one u Insbruku, dostigli dalji napredak, posebno što se tiče lociranja, građenja i tehničkog opremanja.“

Smatram da su to, bez dilema, sigurno najsavremeniji sportski objekti u Evropi. Ako se radi o svakodnevnica, ili pak o bob i sanjkaškoj stazi, ili ako se radi o objektima za biatlon, kao i sportsko-ciljnim prostorima za nordijske i alpske discipline, ili o stazama, onda se slobodno može reći da je sve perfektno urađeno. Smatram da je ovo zaista izvanredni uzor za organizatore narednih zimskih olimpijskih igara u Kalgariju.

Još bih htio da naglasim da me posebno impresionira što su svi objekti, izgrađeni za Zimske olimpijske igre u Sarajevu, trajni i što će poslije Igara služiti građanima Sarajeva i gostima iz zemlje i svijeta. Ovdje, naime, nije bilo improvizacija kao u nekim drugim olimpijskim mjestima..."

ORGANIZACIJA JE PERFEKTNA

Dr. Alois Lugger zatim daje vlastitu i meritornu ocjenu organizacije XIV ZOI:
- "...Želim da kažem nešto o organizaciji Igara u Sarajevu. Smatram, naime, da je veoma teško da se za ovakve događaje izgradi jedna dobra organizacija, ali Sarajevo je to veoma dobro obavilo. Činjenica je da je organizacija perfektna.

Klima unutar organizacije i saradnje organizatora sa svjetskim i međunarodnim sportskim federacijama je veoma dobra. Ta saradnja ne može da bude pomućena nezgodama, kakva je bila i ona juče sa spustom za žene. Ja ovo naglašavam i zato što je to za Organizacioni komitet jedno veliko nervno nprezanje, a smatram da organizatori zaista ulažu napore da očuvaju smirenost i da organizacija mora da ima normalan i miran tok. Ovo posebno ističem jer je slučaj i mene lično dotakao, a ja sigurno znam koje brige u okviru organizacije imaju ovi ljudi. Ali, ovo je svakako još jedan dokaz više da organizacija, što se sporta tiče, ide sasvim objektivnim i pravnim putem. Ovo se mora još bolje i otvorenije reći, jer se inače sport emocionalno i nacionalno ocjenjuje, što je za pojedinca normalno i realno, ali upravo zato organizacija mora da ide praviim i predviđenim putem.

Htio bih da kažem nešto i o početku Igara. Vidio sam veliki broj ceremonija otvaranja i na ljetnim i na zimskim olimpijskim igrama, i nije samo moje, već i mišljenje svih mojih prijatelja iz čitavog svijeta, da je ovo najljepše otvaranje koje je do sada održano. Milijarde ljudi širom svijeta posmatrale su ovaj događaj i time je Sarajevo još jednom predstavljeno svijetu i to događajem koji se sigurno ne može ponoviti u deceniji. Za mene je posebno prijatan gest organizatora kada je omogućio da sportski – invalidi prvi umarširaju i zauzmu počasno mjesto. Bio je to poseban događaj, jer smo mi prije nekoliko sedmica u Insbruku organizovali Svjetske zimske igre za invalide pod patronatom MOK-a."

Ovoj Luggerovoj ocjeni, upravo danas, pridružuje se Amerikanac Ed Lewis, direktor minulih XIII zimskih olimpijskih igara. Rekao je:

- „*Pojedine priredbe bile su za nekoliko dužina kvalitetnije, ali kada govorimo o štampi u Sarajevu i uopšte organizaciji Igara, mogu reći da su Sarajevske igre u svakom pogledu protekle uzorno. Svijet će ih dugo pamtiti, a najviše od svega ponašanje i dušu ovdašnjeg veselog čovjeka, domaćina, koji je vaše najveće blago.*”

OHRABRENI GRAD

Sarajevu, kao već sada, pri kraju Igara, dokazanom i ohrabrenom gradu-domaćinu, riječi hvale i zahvale uputio je još jedan ekspert šireg profesionalnog rejtinga. Riječ je o Ginteru Dajsteru, novinarskom veteranu i asu novinske agencije DPA (SRNJ) koji je u Sarajevu boravio više puta da bi obezbijedio što povoljnije uslove svojoj agenciji da njenih 20 izvještača sa XIV ZOI zadovolje potrebe 121. njemačkog lista i velikog broja klijenata u svijetu. On u ime Agencije i u ime svoje javno kaže:

- „*Sarajevo je za mene jedan nov, sasvim preporođeni grad. Vidio sam da se mnogo radi. Do početka Igara, nisam mogao vjerovati da ćete imati ovakve izvanredne rezultate. Izvještači sa ovih Igara imaju najbolje uslove i mogućnost za svoj rad. Moja ekipa nema nikakvih primjedbi. Radimo i stanujemo pod odličnim uslovima. Žao mi je što moram reći, da bi bilo nepravедno prema Sarajevu ako bi se uopšte pravile usporedbe sa Igrama u Lejk Plesidu, a Los Angeles će se morati mnogo da potruđi da bi dostigao Sarajevo. U svakom slučaju, svaki sljedeći organizator olimpijskih igara moraće da se ugleda na Sarajevo, da bi bilo sve u redu. A to nikome neće biti lako.*”

U plimi započetih ili već dovršenih rezimea različitih svjetskih sportskih, informativnih, kulturnih, turističkih i društvenih punktova na Igrama u Sarajevu, međutim, sarajevska svakodnevna kulturna, umjetnička i zabavna ponuda ne posustaje.

Na platou ispred „Skenderije”, u okviru svečane podjele danas osvojenih olimpijskih medalja, okupljene će zabavljati Neda Ukraden, ansambl „Kamen na kamen”, baletska grupa Gordane Magaš i dječija grupa „Kike i čuperci”; u Narodnom pozorištu solisti, ansambl orkestra i Opere ove teatarske kuće izvode „Aidu” Đuzepea Verdija; u RU „Đuro Đaković” ansabl narodnih igara „Kolo” iz Beograda priređuje koncert; u Domu mladih na Skenderiji otvara se prezentacija postolimpijske turističke ponude; u salonu „Jugodrvvo” na Ciglanama nastavlja se aukcija preko 200 slika i skulptura sa izložbe „Naiva”...

Jednim malim gestom šarma, ovaj put u režiji Muzeja ZOI, najprijetnije su, po opisu današnje štampe, iznenađeni sportisti – osvajači jedne od medalja na Sarajevskoj olimpijadi. Zamoljeni su, naime, putem šefova svojih ekipa, da ostave poneki sitni dio lične takmičarske opreme – štap, rukavicu, naočale ili

nešto slično, kako bi ti predmeti bili pohranjeni u već otvoreni Olimpijski muzej. Ideja je s ponosom i oduševljenjem pozdravljena među ovdašnjim olimpijskim asovima.

Neočekivano ova „sitnica“ pretvorila se među takmičarima u drugu i prijatnu – „krupnicu“.

Igman , Malo polje - skijaški skokovi

16. UOČI DANA OPRAŠTANJA

(18. februar 1984)

U Sarajevu vrije poput košnice. Na svim stranama – od borilišta do gradskih ulica i trgova, do sportskih tribina do teatarskih loža, do kafana do prodavnica – rijeke ljudi u zimskim sportskim odorama i obaveznim Vučkom na rukavima i reverima. Žamor, priča i sada neka vrsta ljudske opuštenosti; neka vrsta prirodnosti koja je nadmoćno potisnula ona ranija ustezanja i opreze gostiju olimpijskog Sarajeva. I po ovoj primjetnoj mijeni ponašanja bujice ljudi vidljivo je koliko su i kako su minuli olimpijski dani taloženi u svakom pojedinačnom gostu osjećanja opuštenosti, ljepote i sigurnosti. Kao da danas Sarajevom korčaju kolone izuzetno zadovoljnih i sretnih ljudi.

Domaćin, međutim, nastoji da ga ne dodirnu talasi takve masovne non-šalantnosti. Ni danas, u ovoj atmosferi opuštenosti uoči sutrašnjeg dana oficijelnog oprastanja sa Sarajevskom olimpijadom, ne želi, pored ostalog, da bilo koja sumnja ili sjenka otputuje u svijet uz kovčege ove rijeke gostiju. To čini, očigledno, i zbog neočekivanih, pojedinačnih, usamljeničkih glasina sujetnih i zavidnih, koji bi na „igmanskom slučaju” – incidentu između dvojice austrijskih takmičara i jednog ovdašnjeg čuvara reda i mira, policajca – željeli da sklope širu i optužujuću priču o navodnoj pristrasnosti i grubosti domaćina. Konkurentska zavist u ovim usamljenim primjerima nadvladavala je osnovna načela korektnosti i istine. Tražila se u svemu, po svaku cijenu, bar u završnici Igara, bilo kakva „sarajevska afera”; tražio se „skandal” koji bi, eventualno, mogao da baci sjenku na ono što je učinjeno i što je svijet sa divljenjem i priznanjem pratio. Na takav spletkaroški gest pojedinih austrijskih novinara odgovorio je danas organizator precizno i argumentovano, bez vrijeđanja i zajedljivosti. U saopštenju Sektora za bezbjednost XIV ZOI uz ostalo se kaže:

- „Kola austrijske registracije, u kojima su se pored vozača nalazila dva austrijska reprezentativca u skijaškim skokovima Hans Walner i Manfred Štajner, pokušala su 13. 2. 1984. godine oko 13,30 časova ući na glavni ulaz Olimpijskog sela „B” na Igmanu, iako nisu imali odgovarajuće akreditacije. Posjedovali su samo akreditacije za ulazak u Olimpijsko selo „Mojmilo”. Zbog toga ih je na ulazu zaustavio pripadnik milicije dižući tablicu „stop”. Na znak upozorenja austrijski reprezentativci nisu stali, pa je mogao biti povrijeđen milicioner da se nije blagovremeno sklonio...”

NASRTAJ NA ČUVARA

- „...Učinili su su to tek nakon drugog signalnog upozorenja pripadnika milicije. Nakon zaustavljanja, austrijski reprezentativci krenuli su pješke prema milicioneru, koji im je objasnio da ne mogu ući u selo jer ne posjeduju odgovarajuće akreditacije i uputio ih je na obližnji akreditacioni punkt da bi dobili propusnice za ulazak u Olimpijsko selo „B” na Igmanu. Dok im je milicioner to objašnjavao, austrijski reprezentativac Hans Walner, bez ikakvog povoda, fizički je napao, a zatim i udario milicionera skijaškim cipelama, nanijevši mu lakše povrede po licu. Hans Walner je poslije saslušan u prostorijama sudskog tumača i gospodina Geroe Heinea, člana rukovodstva austrijske ekipe. Saslušana su još i četiri lica i nedvojbeno utvrđeno da je ovaj austrijski sportista nepromišljeno fizički napao pripadnika Službe javne bezbjednosti prilikom vršenja njegove službene dužnosti što je po našem Krivičnom zakonu kažnjivo.

Pošto je poznato o incidentu koji je izazvao njihov sportista, rukovodstvo austrijske reprezentacije izrazilo je žaljenje i zamolilo da se ovaj slučaj prevaziđe i 'blaže tretira', iako su svjesni činjenice da je fizički napad na milicionera težak prestup, pa i krivično djelo po jugoslovenskim propisima.

Dana 15. februara u Olimpijskom selu „B”, na Igmanu na molbu NOK-a Austrije, došlo je do susreta između Hansa Walnera i milicionera Vase Kujundžića. Tom prilikom Walner se milicioneru izvinuo, a ovaj je izvinjenje prihvatio i tako je čitav slučaj okončan ljepše nego na bilo koji drugi način.

Ovom susretu i izvinjenju, između ostalih, prisustvovali su gospodin Kurt Haller, predsjednik NOK-a Austrije, i gospodin Petar Niesner, generalni konzul Austrije u Zagrebu i olimpijski ateše.”

Pojava ovakvog smirenog i argumentiranog saopštenja tako je preko noći u austrijskoj javnosti, pa i u nekim zemljama njenog okoliša, uhvatila u laži one usamljenike koji su nekorektnom dramtizacijom jednog bizarnog incidenta željeli da pri koncu Sarajevske olimpijade naprave „slučaj” i „aferu” i dovedu pod sumnju i pitanje ukupan uspjeh ove olimpijske manifestacije.

Nasuprot ovoj nečasnoj namjeri i podvali pojedinih novinarskih usamljenika, iz istog profesionalnog esnafa stigla je danas posve drugačija vijest sa tužnom, ali časnom završnicom. U Sarajevu je iznenada na poslu preminuo istaknuti sportski novinar, urednik Asošieted Presa za Evropu, Džefri Miler. Ovaj poznati dugogodišnji novinar još juče poslao je svojoj redakciji izvještaj sa takmičenja na XIV ZOI, uz ponovljene ocjene onoga šta i kako rade sarajevski domaćini.

DEKOR ZA PAMĆENJE

Rečena atmosfera opuštenosti i zadovoljstva uoči završetka Igara, ne mimoilazi, očito, ni brojne titule i imena stranih državnika, funkcionera, sportskih as-

ova, umjetnika, muzičara i drugih svjetskih zvijezda. Prisutni su, uoči opraštanja sa Igrama, gotovo svugdje, na svim mjestima i u svim povodima. Domaćin, s druge strane, nastoji – i to posebno pada u oči – da novim, „dodatnim“ gestovima pažnje i poštovanja, takvoj eliti uglednih gostiju, kao sarajevskom „dekoru za pamćenje“, pruži priliku da još ponešto vide, čuju i dožive i tako još više osjete dah i duh ovoga grada i ovoga podneblja.

Primjera je i danas mnogo.

Organizacioni komitet XIV ZOI juče su, na primjer, odvojeno posjetili i zahvalili se domaćinima na izvanrednoj organizaciji Igara i posebno nezaboravnom gostoprimstvu: norveški prijestolonasljednik princ Harold, princ Majkl od Kenta, rukovodilac moćne televizijske kuće ABC Rooio...

Predsjednik MOK-a, Huan Antonio Samaran, i predsjednik Organizacionog komiteta XIV ZOI Branko Mikulić, takođe istog dana, priredili su u hotelu „Holiday Inn“ prijem za dosadašnje osvajače odličja na Sarajevskoj olimpijadi.

U Sarajevo je stigao Kanadanin Reto Barington, zvanični predsjednik ZOI 1988. u Kalgariju, koji je odmah poslije obilaska olimpijskih objekata i borilišta novinarima rekao i ovo:

- „...U Sarajevu sve funkcioniše izvanredno, a naručito sam impresioniran organizacijom press-centara...“

Uz prigodnu izložbu fotografija „100 godina zimskih sportova u Švajcarskoj“, u prostorijama fudbalskog kluba „Sarajevo“ i prigodnom degustacijom nacionalnih specijaliteta te zemlje, „Švajcarska kuća“ u Sarajevu poslala je, zapravo, organizatorima svoj srdačni oproštajni pozdrav.

Goste u masovnoj, gotovo svečarskoj atmosferi, po ustaljenoj praksi uručivanja olimpijskih medalja na platou ispred „Skenderije“, zabavljali su, uz ostale, Zdravko Čolić i hor „Željezničar.“

U Domu Armije predviđene su večeras „Čuvene stranice muzičke literature“ – koncert Udruženja muzičkih umjetnika BiH, a KUD „Slobodan Princip Seljo“, u svojim prostorijama, poziva goste i domaćine na „Koncert pjesama i igara naroda i narodnosti Jugoslavije“.

Turističke organizacije, s druge strane, pozivaju goste da naprave jednodnevni izlet u Beograd i uživaju u tamošnjim turističkim atrakcijama; ili jednodnevni izlet Kiseljak-Kreševo-Fojnica, ili Travnik-Jajce, ili Jablanica-Mostar...

Izazova je i na ovaj dan uoči opraštanja napretek.

17. „OKUPIMO SE” (19. februar 1984)

Sada nema više ni formalne dileme – najvći autoritet olimpijske porodice, predsjednik MOK-a Huan Antonio Samarán, juče je na posljednjoj konferenciji za štampu, oficijelno obznanio da su Zimske olimpijske igre u Sarajevu najbolje organizovane igre u istoriji. Rekao je u krcatoj novinarskoj sali da je sve, naprosto, funkcionisalo besprijekorno – od saobraćaja, uslova života takmičara do izvanredne organizacije press-centara.

Novinari ko novinari, pri ovako rezolutno povoljnoj ocjeni svih napora sarajevskih organizatora, ipak, nisu mogli bez intrigirajućih pitanja. Tragali su za pokojom sumornijom riječi. Jedno od takvih pitanja, na primjer, bilo je: da li gospodin Samarán ima bar i jednu zamjerku organizaciji? Slijedio je živjalmi odgovor iskusnog diplomate:

- „*Da. Moja primjedba odnosi se na vrijeme, ali to nije bilo u moći organizatora. No, i ono se izmijenilo i sve je proteklo bez posljedica...*”

Olimpijski čelnik posebno je, na ovom završnom službenom nastupu pred svjetskom i domaćom štampom, oduševljen ambijentom u Sarajevu u kojem su se sportisti takmičili i živjeli u duhu saradnje, prijateljstva i bratstva. To je, dodao je, velika poruka za sve buduće organizatore ovog takmičenja. Sarajevo nije veliki grad, niti je ovo velika zemlja – zaključio je Samarán – ali su bili organizatori velike olimpijade koje će se svi učesnici rado sjećati.

Na ovom susretu sa „sedmom silom” gotovo identične ocjene dali su i predsjednici međunarodnih federacija za skijanje, bob, hokej, biatlon, sanjkanje, kao i predsjednik Medicinske komisije MOK-a. Svi su jednstveni u ocjeni da je organizacija bila savršena i da je na borilištima sportistima omogućeno sve što je potrebno za uspješna takmičenja.

Odjek ovog službenog priznanja organizatorima XIV ZOI, naravno, zahvaljujući medijima, munjevito je prešao sve meridijane. Sa jednog od tih geografskih pojmova, iz dalekog kanadskog Kalgarija, stigla je među prvima čestitka Sarajevu za ovaj veliki uspjeh, ali uz posebnu ponesenost narednog domaćina Igara sarajevskim podvigom. U poruci, koju je poslao William Pratt, predsjednik Izvršnog odbora OK XV ZOI, naime, kaže se i ovo:

- „*...Srećni smo što smo za vrijeme boravka u Sarajevu svakog dana imali prilike da naučimo ponešto što će nam biti važno u organizaciji XV ZOI 1988.*”

u Kalgariju. Mislimo da je ovakva saradnja jedinstvena u dosadašnjoj istoriji olimpijskih igara..."

Zato, po gospodinu Prettu, normalno je što se organizator Igara u Kalgariju odlučio za osnovni, početni, pokretački slogan u svojoj daljoj aktivnosti: "Okupimo se" (Coming together!).

PJESMA O SARAJEVU

U brdima čestitki i pohvala Sarajevu, pristiglih samo minule noći nakon Samaranzovog priznanja na konferenciji za štampu, našla se tako i poruka naturalizovane Kanađanke našeg porijekla, Susan Grdević, koja, uz ostalo, piše:

"...Ja sam rođena ovdje u Kanadi... Ja sam ovdje u Kanadi nastavnica muzike i koreograf naših plesova... Gledajući otvaranje Igara 8. februara 1984. godine bila sam dirnuta u srce, toliko da sam dobila inspiraciju i komponovala pjesmu o Sarajevu, koju vam, evo, faksom šaljem. Ponosna sam što sam dijete vašeg porijekla, a ponosim se i svojom zemljom Kanadom. Najviše uživam u muzici i folkloru jugoslovenskih naroda. Vjerujem da će vam biti drago kad poslušate moju kompoziciju, moj poklon Olimpijskim igrama u Sarajevu 1984. godine. Pisala sam je u čast svih takmičara, bilo kog porijekla, iz bilo koje države. Neka ona bude simbol ljubavi za sve nas iz Kanade. Bila bih srećna kada bi neko odsvirao moju kompoziciju..."

I u finišu Igara, dakle, štampa i propaganda pokazali su kolike su i kakve su njihove neslućene mogućnosti kada se odgovorno i nepristrasno stave u fokuse organizacije kakva je bila ova u Sarajevu. Najprije promocije XIV ZOI u Beogradu, Dubrovniku, Zagrebu, Ljubljani, Titogradu, Skoplju, Prištini i Novom Sadu, a potom, gotovo istovremeno, u Pragu, Fridrishafenu, Gracu, Budimpešti, Alma Ati, Njujorku, Ujedinjenim nacijama, UNESCO-u, Parizu, Beču, Amsterdamu, Madridu, Vašingtonu, Los Andelesu, Celovcu, Briselu, itd; koliko je bilo civilizacijskih i kulturoloških iskoraka do sada snimljenih filmova o XIV ZOI i prevedenih na engleski, njemački, francuski, ruski, italijanski, španski, češki, slovački, albanski i makedonski jezik i distribuiranih širom svijeta u preko 200 kopija; koliko je propagandni efekat izražen, (uz izložbe u 1.640 gradova svijeta i razgranat i višestran sistem informisanja), angažmanom posebnog Informativnog centra XIV ZOI koji je posjetilo više od 400 grupa gostiju; koliki je bio krajnji efekat preko 40.000 do sada registrovanih napisa o Sarajevu i Sarajevskoj olimpijadi, itd.

Taj ogroman posao tražio je odgovarajuće ogromne napore i umijeća organizatora, ali, isto tako, novu, osavremenjeniju svijest da se Igre u Sarajevu održavaju u vrijeme starta i revolucionarnog buma u domenu primjene elektronske tehnologije u pripremama svake relevantnije svjetske manifestacije.

U sarajevskom slučaju, na primjer, to je značilo primjenu, kao normalnu i ustaljenu praksu, oko 200 informativnih terminalnih ekrana sa tastaturom za potrebe, prije svega, armije novinara štampe, radija i televizije, koji su na taj način u svakom trenutku imali pred sobom tačne informacije o rezultatima na borilištima, podatke o sportistima i njihovim sportskim biografijama, o vremenu, od odlasku i dolasku vozova i aviona, o zabavnim programima svakog dana i večeri u Sarajevu, itd. Po stručnoj nomenklaturi to je značilo da su dva izuzetno jaka kompjuterska centra IBM 4341, u neposrednom pristupu korisnika, nudili 11 milijardi znakova na ekstremnim memorijam – diskovima, čime je omogućeno da oko 400 terminala, vezanih za više od 110 PTT-linija sa centrom, pruže odgovore za samo dvije do tri sekunde. Samo na ovaj način, registrovano je, postavljeno je 1,080.000 upita o sportistima, rezultatima ili drugim korisnim informacijama.

KRALJICA VELIKOG POLJA

U finišu Olimpijade saznalo se, uz ostale dnevne kuriozitete, da je finska trkačica Marija Liisa Haemaelainon nedvojbeno najuspješnija takmičarka XIV ZOI. Poslije tri medalje (zlatne na 5 i 10 kilometara i bronzane u tri štafete) finska reprezentativka osvojila je i četvrtu olimpijsku medalju – novo zlato u ženskom maratonu, tri na 20 kilometara. Novinari su ovu upornu i izdržljivu djevojku sa Sjevera jednodušno nazvali „Kraljicom Velikog polja”.

Na ovu titulu, presrećna i razigrana, odgovorila je novinarima:

- „*Za mene će Sarajevo ostati u nezaboravnoj uspomeni!*”

U najdužoj klizačkoj disciplini 10.000 metara za muškarce pobjedu je slavio sovjetski klizač Igor Malkov. Skromni i simpatični Rus, pobjednik, rekao je u ushićenju da će ovo sarajevsko zlato pokloniti majci koja je upravo toga dana proslavila 43. rođendan.

Turistički poslenici u gradu i danas ne miruju. Ne priznaju da prestankom Olimpijade prestaje i njihov posao.

Na različite načine – od plakata do TV-spotova – pozivaju goste na jutarnji ili popodnevni obilazak Visokog i posjetu tamošnjoj prodajnoj izložbi kože i krznene konfekcije i galanterije, uz originalan ručak ili večeru u Busovači.

Drugi ponudač poziva goste na cjelodnevni izlet autobusom u istočnu Bosnu. Kao posebnu atrakciju najavljuje znamenitu Čupriju na Drini, kao neviden i originalan istorijski graditeljski raritet.

Živi se, dakle, u ovom gradu kao da je to sada njegov ustaljeni ritam koji neće promijeniti ni olimpijski oproštaj u dvorani „Zetra” i oko nje.

18. „LIJEPO JE BILO U SARAJEVU...” (20. februar 1984)

Kratkim, ali efektivnim i veličanstvenim, spektaklom sinoć se Sarajevo oprostilo od Četrnaestih zimskih olimpijskih igara. Na najbolje mogući način, po jedinstvenom sudu domaće i svjetske javnosti, svečano zatvaranje Igara iskazalo je sve ono što je domaćin učinio da najveća svjetska olimpijska manifestacija bude ovih februarskih dana 1984. godine pozornicom sportske srčanosti i vještine učesnika; mjestom ljudske spontanosti koja je okruživala desetine hiljada aktera; izrazom velike gostoljubivosti domaćina i, najzad, motivom univerzalne, zajedničke manifestacije snage i duha na najbolji mogući način.

Jutrošnje prve fleš vijesti i reakcija svijeta nakon TV-prenosa svečanog zatvaranja Igara iz dvorane „Zetra” to najbolje potvrđuju. Aplauzi, naprosto, u talasima sa svih strana zapljuskuju Sarajevo.

Kao da je refren efektne pjesme Duška Trifunovića, uz nadahnutu rediteljsku, scenografsku i koreografsku koncepciju svečanosti, na maestralan način, iz scene u scenu, iz prizora u prizor, podsjećao i nas i svijet na ljepote onoga što je Sarajevo doživjelo i podijelilo sa svijetom – „Lijepo je bilo u Sarajevu, doviđenja u Kalgariju!”. Ovim poetskim sloganom, ponovljenim na našem, francuskom i engleskom jeziku, kao da je Sarajevo – u veličanstvenoj atmosferi mladosti, boja, pokreta i neba nad gradom u raskoši vatrometnih buketa – iz trenutka u trenutak, iz takta u takt, iz slike u sliku, odašiljalo u jednom dahu na sve meridijane svoju srdačnost, da bi se, u isti mah, u blještavilo „Zetre” slijevali sa tih geografskih širina isto toliko srdačni pozdravi i zajedničke želje. Priredba za nezaborav.

U takvoj vulkanskoj emociji, predsjednik Međunarodnog olimpijskog komiteta Huan Antonio Samarán sinoć, nešto poslije 20 sati, proglasio je XIV zimske olimpijske igre u Sarajevu okončanim, zahvalivši se prethodno posebno Bosni i Hercegovini i gradu Sarajevu, Organizacionom komitetu Igara, takmičarima, sudijama, gledaocima, novinarima i svim drugim koji su, kako je rekao, doprinijeli uspjehu ovih Igara. Nije zaboravio, u ovom vatrometu ljepote, na apel mladima iz svih zemalja da se ponovo sastanu da bi u duhu Sarajeva, u kanadskom Kalgariju 1988. godine zajedno iskazali vrijednost i značaj olimpijskog duha.

Ovim riječima čelnika olimpijske porodice prethodio je impresivan ceremonijal zatvaranja ZOI '84. Zvuci fanfara najprije su najavili „Marš kontinenata” i defile učesnika. Svaka delegacija od ukupno 49 zemalja učesnica ZOI '84, članica

MOK-a, predstavljena je sa po šest sportista uz marš po jednog zastavnika. Fanfare su potom najavile intoniranje grčke himne i dizanje Grčke zastave na jarbol u znak poštovanja prema zemlji u kojoj su potekle olimpijske igre. Nakon toga, slijedile su himna i zastava zemlje – domaćina ovih Igara, a zatim himna i zastava Kanade, u kojoj će se održati naredne, XV ZOI.

Ovaj dio ceremonijala zatvaranja Igara trajao je 30 minuta, da bi potom, uz zvuke nadahnute pjesme „Lijepo je bilo u Sarajevu – dovidjenja u Kalgariju!”, na ledenoj plohi „Zetre” 260 članova dječijeg plesnog ansabla i plesne grupe sarajevske omladine, gledalištu, a putem televizijske mreže i čitavom svijetu, bile odaslane slike zajedničke, snažne poruke svijetu mladih iz Sarajeva: šta žele, čemu streme, šta može mladost u miru i slobodi.

Poslije ove plesno-klizačke impresivne revijalne poruke, slijedila su zajednička „slijetanja” na središte dvorane Vučka, popularne maskote Sarajevske olimpijade, i „Bijelog medvjeda”, maskote naredne olimpijade u Kalgariju, kao završna scena zajedničke, jedinstvene poruke svjetskoj javnosti učesnika Igara u Sarajevu, uz ponavljane akorde pjesme „Lijepo je bilo u Sarajevu – dovidjenja i Kalgariju”; „On se verra à Calgary”, „See you in Calgary”.

Prema Sarajevu iznova se valjala rijeka prvih čestitki i ushićenja nakon onoga šta je viđeno i doživljeno u sarajevskoj „Zetri”.

ZAHVALA NOVINARIMA

Domaćin i u ovoj završnici, euforičnoj atmosferi jednog nespornog trijumfa, nije zaboravio da sve što je u više godina, a posebno na samim Igrama, svijet prepoznao jeste velika zasluga i novinara u mogućnostima da korektno, pravovremeno i profesionalno informišu svijet. Nije, dakle, organizator, i u ovim trenucima slave i uspjeha, ispuštao iz vida da zasluge, nemale, pripadaju štampi, radiju i televiziji, kao što, isto tako, s druge strane, ni sami novinari nisu zanemarili da su u ovom „sarajevskom slučaju” imali puno razumijevanje, poštovanja i, nadasve, obezbijedene izvanredne uslove za profesionalni rad.

Juče je to domaćin, na završnoj konferenciji za štampu, efektно obavio. Predsjednik Organizacionog komiteta Branko Mikulić obraćajući se mnogobrojnim stranim i domaćim novinarima, biranim riječima izrazio zadovoljstvo angažmanom izvještača koji su pratili XIV ZOI. Rekao je, uz ostalo:

- „...Htio bih da naglasim da su, zahvaljujući i vašem angažovanju, ove Igre naišle na širok publicitet i odjek u cijelom svijetu, na čemu vam od srca zahvaljujemo... Posebno cijenimo konstruktivan odnos novinara i reportera radija i televizije prema svemu što se zbivalo na Igmanu i u Sarajevu u proteklih 15 dana. Drago nam je što su poruke koje ste upućivali iz Sarajeva bile poruke mira, saradnje i prijateljstva među sportistima i svim ljudima i narodima svijeta.

Želim da naglasim da smo zadovoljni što se na XIV ZOI u našoj zemlji okupilo dosad najveći broj nacionalnih olimpijskih komiteta, sportista, poslanika štampe, radija i televizije i drugih ljudi dobre volje koji su doprinijeli da Olimpijske igre u Sarajevu dožive puni uspjeh. Koristim priliku da zahvalim i najvišim funkcionerima Organizacije Ujedinjenih nacija, UNESCO-a, šefovima država, doživotnom počasnom predsjedniku MOK-a Lordu Kilaninu i drugim uglednim ličnostima iz cijelog svijeta, koji su nam uputili pisane čestitke, kao i visokim dostojanstvenicima i mnogobrojnim državicima, javnim, kulturnim i sportskim radnicima koji su nam svojim prisustvom dali podršku i uveličali XIV ZOI..."

SVIJET U NAJBOLJEM IZDANJU

Na ovoj oproštajnoj press-konfrenciji – tek se sada, na kraju Igara, moglo osjetiti do kraja – koliko su ove Sarajevske olimpijske igre, ne samo profesionalno nego i ljudski, emotivno i intimno, prihvaćene i doživljene kod velikog broja uposlenika štampe, radija i televizije, koji su iz Sarajeva obavještavali svjetsku javnost. Spontanost, otvorenost i gostoprimstvo „sarajevskog duha” osvajali su, očigledno, i nemirne duhove ovih uvijek radoznalih gostiju XIV ZOI. Uz ostalo, ova emitovana strana svakako je veliki i nemjerljiv kapital ovom gradu i zemlji koji ostavlja tek minula Olimpijada, kao veoma važan ulog za dalju sudbinu moralnog naslijeđa tek završenih olimpijskih dana.

Sam Branko Mikulić odgovorio je na neka jučerašnja pitanja novinara o daljim praktičnim, razvojnim aspektima olimpijske ideje na ovom tlu. O široj humanističkoj viziji takve ideje Mikulić je rekao, na traženi komentar izjave jednog svjetskog državnika povodom XIV ZOI da su ove Igre prilika za prikazivanje čovječanstva u njegovom najboljem izdanju:

- „I prije Igara naglašavali smo kako očekujemo da će ZOI u našoj zemlji doživjeti puni uspjeh, između ostalog, i na području daljeg jačanja prijateljstva ne samo među sportistima, nego i drugim ljudima i narodima svijeta. I to ne samo onih koji će se u Sarajevu naći, nego i onih koji će Igre pratiti. Ove Igre, kao što jednom prilikom rekao Lord Kilanin, održavaju se između igara u Moskvi i Los Anđelesu; one će biti most koji će doprinijeti daljem jačanju olimpijskog pokreta i duha međusobnog povjerenja među ljudima cijelog svijeta, bez obzira na to u kakvim društvenim sistemima oni žive; bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku i rasnu pripadnost i njihovo ideološko i političko uvjerenje. Danas možemo kazati da su rezultati sasvim u skladu sa onim što smo očekivali.”

Novinare je, takođe, interesovalo na kraju Igara, šta bi se moglo kazati o eventualnim iskušenjima organizatora Sarajevske olimpijade nakon dobivanja kandidature. Novinari su, očito, aludirali na svojevremene pojave sumnji,

podozrenja, pa i otpora, u nekim dijelovima jugoslovenske federacije kada je riječ o sarajevskoj kandidaturi.

Mikulić je odgovorio da je sva ta iskušenja bacio u zaborav, svjesno okupiran poslovima pred kojima su se organizatori našli i u toku priprema i u toku izvođenja. Rekao je:

- „*Biće vremena da o tome govorimo kasnije ako bude oportuno. Ovakva manifestacija ne može se pripremiti bez ispoljavanja nerazumijevanja i malicioznih izjava i problema i teškoća. Ipak, kada sve ovako uspješno završi, onda tome ne treba pridavati veliki značaj...*”

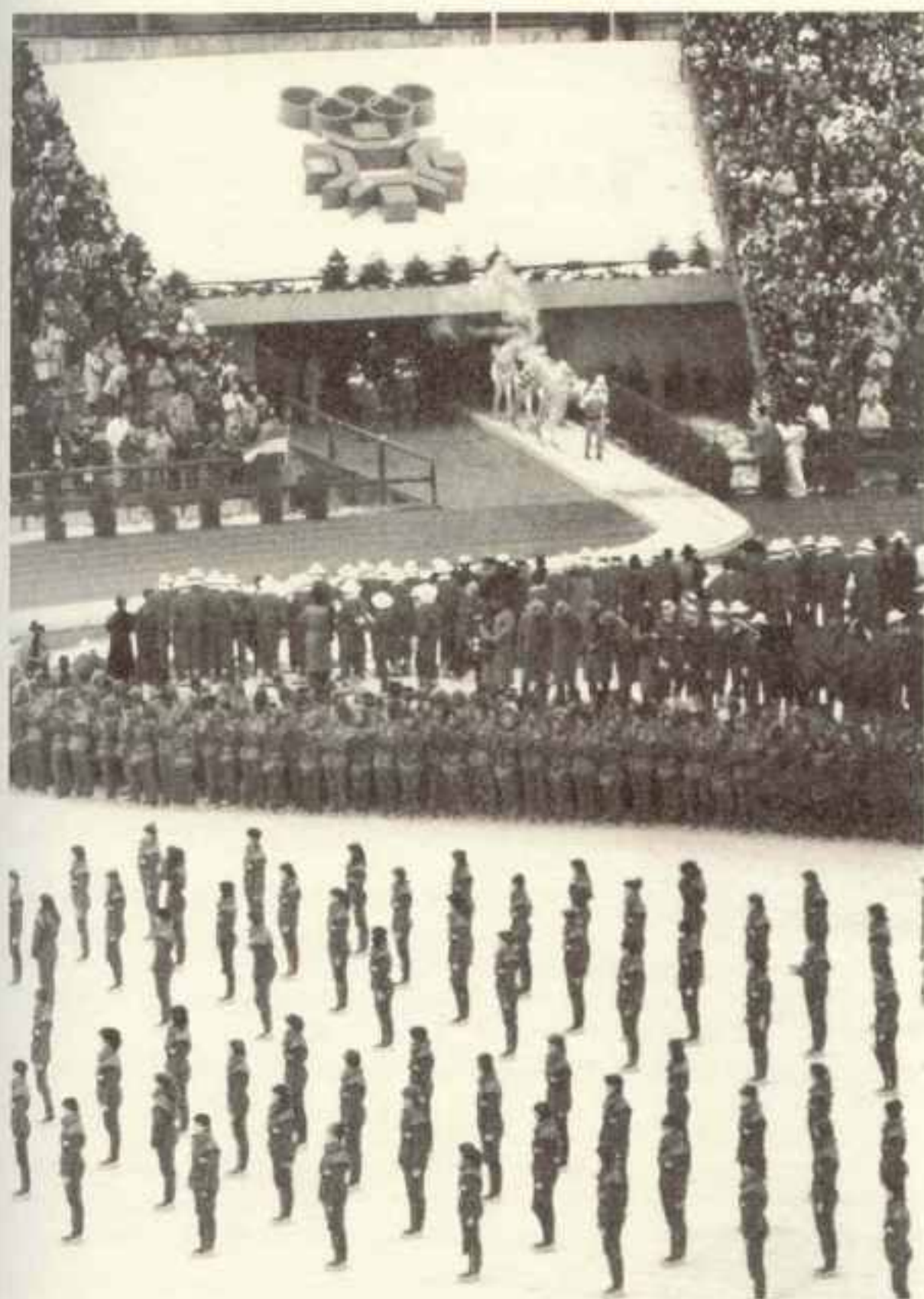
Jedno od pitanja, upućeno direktno Branku Mikuliću, bilo je:

- „*Da li vidite u perspektivi mogućnost da Sarajevo jednog dana bude domaćin novih zimskih olimpijskih igara?*”

Mikulić je odgovorio:

- „*Znamo da su se igre ponavljale. Međutim, mi smo sada okupirani time da završimo ove Igre, a o budućim ćemo razmišljati kasnije. Ja se nadam da ćemo – razmišljati!*”

Vizija Sarajevske olimpijske ideje, dakle, ostavljena je nekim budućim vremenima; možda nekim budućim generacijama, kojima će – to je nesumnjivo i nezaobilazno – uzlet i trijumf ovih Igara biti početni moralni podstrek; polazna i neupitna baština; neminovna poruka i odlučujući početni kapital.

Svečani doček olimpijskog plamena na olimpijskom stadionu Koševo

Drugi dio
1984.
GODINA ŠANSI

ŠANSE NE PRAŠTAJU (Uvodne napomene)

Korisno je ovom prilikom uraditi nešto neobično: prije čitanja ovog, drugog dijela teksta još jednom se vratiti na sâm kraj prvog dijela. To je ono mjesto (poglavlje 18) kada, na završnoj press-konferenciji na sâm dan svečanog zatvaranja Igara, na pitanje svjetskih novinara da li već tada, na vrhu sarajevskog trijumfa, organizatori razmišljaju o nekoj doglednoj kandidaturi ovoga grada za olimpijske igre, Branko Mikulić, predsjednik Organizacionog komiteta, odgovara: „*Sada ne razmišljamo, ali ćemo, možda, jednom razmišljati.*”

Odgovor na ovoj distanci, u ovim okolnostima „sarajevskog duha”, tema je za čitave eseje, za čitave sociološke i psihološke studije.

Floskule o „novoj olimpijadi”, koje se, s vremena na vrijeme, pojave danas liče na plutajuću fatamorgana pojas u blizini broda koji tone. Liče samo na san nemoćnih, zagubljenih; na onu kobnu utopiju o kojoj mudro i znalački piše Aleksandar Hemon.

Hudom sudbinom olimpijska ideja iz 1984. godine postala je to što danas jeste – samo bljesak za koji i sami preživjeli sudionici tog olimpijskog vremena počinju da, sumnjičavo vrteći glavom, zbunjeno propituju sami sebe da li je uistinu tako nešto ovdje ikada i postojalo. Život je, naprosto, na najgrublji način, u ovom istom gradu i ovoj istoj zemlji, neprečac osjenčao samo mračnu i tamnu stranu svoje suštine. Otuda tolike i takve sumnje i podozrenja, ali i maglovite nostalgije bez pokrića i tolike i takve dileme da li je bljesak „sarajevskog duha” zaista i postojao. Život se pakosno poigrao dalekom idejom o kojoj se nostalgično priča, da je i samu nju, olimpijsku ideju, u datim savremenim superemocijama političkih, nacionalnih, ideoloških, vjerskih i svakolikih drugih koncepcija diobe i suprostavljenosti, proglasio isključivim produktom jednog totalitarnog mraka minulog doba i režima. Dakle, još jedna apsurdna ovovremena teza vladajuće politike i ideologije – teza o olimpijskom bljesku u totalitarnom mraku!

U ovom drugom dijelu hronike o godini jednog trijumfa u jednom velikom sprektu razvojnih turističkih, kulturnih i drugih šansi za Sarajevo i ovu zemlju, nastojao sam objediniti koliko-toliko refleksije upravo o tim izazovima koje je, kao na dlanu, ponudio olimpijski uspjeh domaćina 1984. godine. Nepun mjesec dana nakon Olimpijade Sarajevo '84, objavio sam serijal post-olimpijskih refleksija koja su, na izvjestan i simbolički i dokumentarni način,

pretendovale da se rekapitulira ogroman, prije svega propagandni, učinak XIV ZOI upravo sa stajališta razvojnih turističkih, kulturnih i drugih sarajevskih i bosanskohercegovačkih šansi („Oslobođenje”, Sarajevo, 28.3 – 8.4.1984). U ovaj trakt teksta uključio sam i segment kulturnih i umjetničkih izazova Sarajeva, znajući da su i kultura i umjetnost u velikom sarajevskom olimpijskom trijumfu u golemom svjetskom publicitetu naručito isticani i uzdizani, ali i zbog intimne obavezanosti da, kao prvi predsjednik Vijeća „Sarajevske zime” za prvu njenu sezonu (1984/85), posebno naglasim kolike su i takve postolimpijske šanse te iste olimpijske godine, bile korišćene u znak nevidljivog uzleta i eha „sarajevskog duha”.

Kako je, gotovo na prečac, nestala, istopila se, ta gomila izuzetnih šansi, danas je tužno i tragično pitanje. Blistavi domašaji iz 1984. naprosto su, na najgrublji i najapsurdniji način, pretvorili u tragične i nepopravljive promašaje – od prvotnog nonšalantnog oklijevanja u vrednovanju spomenutih šansi još dok nam je svijet izdašno aplaudirao do najbarbarskijeg guranja u provaliju „sarajevskog duha”.

Najprije je, naime, u neposrednim postolimpijskim uživanjima na lovorikama slave; dakle, u danima još uvijek vladajuće političke i ideološke nomenklature prethodnog društvenog sistema (1984-1990), odlučujuće aktere i zaslužne pregoce velikog olimpijskog podviga, počela, naglo i neočekivano, da u dobroj mjeri zapljuskuje taštinarska ravnodušnost. Sve je manje govora bilo, objektivno govoreći, o časno i hrabro osvojenim i stečenim šansama odlično organizovanom olimpijadom, a sve naglašenije su, opijeni slavom i priznanjima, odlazili na više i značajnije državne, političke, društvene i druge funkcije i ljestvice. Topio se tako ukupan i ogroman priređivački olimpijski tim – desetina hiljada mladih aktera, potvrđenih upravo u organizaciji Olimpijade, kao vrsni graditelji, menadžeri, umjetnički kreativci, finansijski eksperti, poliglotti, sportski organizatori, turistički stručnjaci, itd. – nedostajala je i gubila se na gotovo volšeban način. Ravnodušnost je počela da prva nagriza veliku, već stečenu i potvrđenu olimpijsku baštinu grada i zemlje.

Formalnim nestankom rečenog, prethodnog sistema društvenih i drugih vrijednosti i regula, nastale su i vaskrsnule sve ostrašćenije nacionalne i ideološke konkurencije. One su otvorile put surovoj fazi, i pritajene i manje pritajene, negacije olimpijske ideje, pa i samog „sarajevskog olimpijskog duha”. Ta druga etapa, krajnje surova i brutalna, svoj vladajući odnos izražavala je prema tekovinama olimpijade – pa, prema tome, i velikim šansama proisteklim iz nje same, kao istorijskom naslijeđu – pravo pravcatom ratnom, rušilačkom arogancijom. Rušila je, na najbestijalniji način ne samo olimpijsku ideju i imidž Sarajeva, nego i sám grad topovima, zoljama, raketama, snajperima, pamovima i patovima. Vatrom agresora, ubice „sarajevskog olimpijskog duha”, tako su, uz

ostalo, sprženi i devastirani gotovo svi olimpijski objekti i borilišta koji su samo deceniju ranije predstavljali simbole i sinonime najuzvišenijih humanističkih ideala i nada savremenog svijeta. Ova druga etapa, etapa barbarizma, ne samo da je, pržeći, razvaljujući i ubijajući samo koju godinu ranije slavljene olimpijski grad, nego je stvorila jedan od najnečasnijih civilizacijskih rekorda – fizički je uništila i devastirala sve olimpijske objekte, što se do sada nije desilo u istoriji Igara.

Došla je – i još uvijek, nažalost, traje – treća etapa u sudbini sarajevske olimpijske ideje. Pošto su pritiskom međunarodnih snaga; dakle: silom, okončani agresorski oružani ratni barbarizam, ista ta sarajevska olimpijska ideja našla se u kliještima nacionalističkih, šovinstičkih, pa i klero-fašističkih dioba i omraza. Našla se, dakle, u makazama nacionalnih i vjerskih podjela kao mjere svakodnevnog života, pa i „sarajevskog olimpijskog duha” u njemu. I sama ideja, potvrđena i na spektakularan način od svijeta priznata i uvažena, „olimpijska ideja” na gotovo ciničan način je podvođena pod oštricu nacional-šovinističkih škara: olimpijske zasluge iz 1984, ako se i spominju, dijele se na mesarski način na velike uloge samo „naših” i sumnjive ili nikakve doprinose „onih drugih”; olimpijske planine dobijaju otužne prefikse podjela na osnovu logike nacionalnih atributa, zavisno da li su na entitetskoj teritoriji „naših” ili „njihovih”; pojedine sportske manifestacije, posvećeno formalno uspomeni na XIV ZOI, dobijaju attribute jednonacionalnog angažmana uz ignonarciju „onih drugih”, itd.

„Sarajevski olimpijski duh” zato je danas za mnoge, a posebno za mlađe generacije, nešto maglovito, nešto neodređeno, nepoznato, mistificirano ili, pak, zloupotrijebljeno kao jedna od floskula mitskog, biblijskog karaktera. Reći će se, doduše, apstraktno, uopšteno, na nekom od formalističkih prigodnih datuma, da je to sjajan i veliki događaj, ali bez želje, volje i moralne obaveznosti da se prizna šta je to zapravo bilo; ko je to zapravo bio; ko je to i kako uradio tako zdušno, masovno, spontano i jedinstveno; koje su to stvarne vrijednosti olimpijskog događaja i njegovih tekovina i razvojnih šansi; ko su svi ti ljudi i da li su uopšte bili važni i presudni svi oni nacionalni i vjerski prefiksi koji se danas izdašno rabe i stavljaju u prvi plan svega i svačega?

Kakva je, prema tome, sudbina „sarajevskog olimpijskog duha”, u ovim vremenima apsolutne vjersko-nacionalne ideologizacije svake ideje, pa i ove sarajevske, olimpijske, u okružju i dominaciji različitih nacionalnih dioba, nacionalnih i vjerskih egoizama i svih mogućih varijanti partikularizma? Da li, drugim riječima, ima puta i nade za sarajevsku olimpijsku ideju, kada se već u društvenu svijest novih generacija, stiješnjjenih i pritisnutih različitim bremenima partikularizma, nataložilo toliko utopijskih predstava o Sarajevskoj olimpijadi i njenim svjetskim učincima – od apstraktno, mitske, gotovo biblijske idealizacije pa do grubih, divljih nacional-šovinističkih i klerikalističkih negacija?

Objavljujući svoj drugi dio teksta, želio sam da spomenem neke od, po mom sudu, važnih naslijeđa i šansi olimpijskog Sarajeva kao njegove istorijske razvojne prilike u svekolikoj strukturi života grada i zemlje, ali i da upozorim, uz ostalo, posebno na jednu od realnih životnih činjenica.

Ne može se, naime, smatrati ni realnim ni životnim bilo koji današnji glas ili ideja koji prizivaju „slavne olimpijske dane” iz 1984, kao povod i razlog za neku „novu sarajevsku olimpijadu”, ukoliko se prethodno zdravorazumski i kritički ne procijene neke uslovljene i objektivne okolnosti – i one u danima Sarajevske olimpijade i ove današnje. Misli se pritom da iskustva Olimpijade iz 1984, kao „Olimpijade trijumfa i šansi”, gdje je, bez mnogo naprezanja, moguće prepoznati i to da sve učinjeno i dosegnuto tada u Sarajevu i Bosni i Hercegovini nije polazilo od nacionalnih i vjerskih prefiksa – koje je ko vjere ili nevjere, ili imena – nego može li, zna li, hoće li i kako će obaviti neki posao u okviru grandioznog mehanizma organizacije XIV ZOI 1984.

Tako je velike i vitalne šanse stvorila i osvojila Olimpijada Sarajevo '84.

Pozivati se na to danas, nakon svega šta je tajfunski i najbrutalnije protutnjalo ovim prostorima, znači prihvatiti „olimpijsku utopiju” kao jedini znak raspoznavanja, o čemu Aleksandar Hemon tako ubjedljivo piše.

Treba, drugim riječima, „sarajevski olimpijski duh”, po mišljenju i iskustvu ovoga autora, staviti u vezu sa vlastitim, ovovremenim životom i tu, u realnoj vlastitoj životnoj kolotečini, procijeniti, ocijeniti i odlučiti o tome: koje su to ovovremene generacijske šanse; koji su to ovovremenski originalni uslovi i motivi koji bi pogodovali olimpijskoj ideji savremenog svijeta; koje su to i kakve šanse da se, na postojećim ovdašnjim nacionalnim i vjerskim ideologizacijama svega i svačega, odgovarajućim diobama svega i svačega i svim društvenim i socijalnim egoizmima i partikularizmima, mogu graditi bilo kakvi zajednički, skupni, jedinstveni i jednodušni koncepti stvaranje nove olimpijske šanse za jednu novu varijaciju „sarajevskog olimpijskog duha”.

Čini se, nažalost, da nema uslova za takvu zajedničku, jedinstvenu ideju koja bi podstakla i stvorila neke nove, svjetske olimpijske razvojne šanse.

U svojoj sjajnoj autobiografskoj knjizi „Grad u zrcalu”, Mirko Kovač se duhovito i ironično poigrao sa ovovremenim svjetskim apsurdima i mijenama, rekavši da se društveni ugled u ovakvom svijetu može postići samo ako taj svijet okrenemo protiv sebe.

Jednom je to, nakon Sarajevske olimpijade, učinjeno na brutalan, drastičan način – šanse koje su proistekle iz trijumfa 1984. godine naprosto danas ne znače ništa. Ratna pustošenja i barbarizmi na najgrublji način su ih potisnuli i pogazili.

Te davne razvojne šanse, dakle, ne praštaju. Samo ih na poseban način treba dobro pamti.

Autor

1. NOVO U STAROM

Jedan nov, po opštoj ocjeni preloman, korak načinilo je Sarajevo organizacijom XIV ZOI.

Sve ono što je juče moglo da liči na naslućivanje, na pritajne želje a za neke i manire megalomanije – danas je, nesumljivo, realnost od koje se polazi; činjenica sa kojom se s pravom računa; šansa koja izaziva i obavezuje.

Olimpijada je, očigledno, poput džinovskog talasa zapljuskivala sve pore i kutke postojećeg sarajevskog života i ponudila nešto novo, nešto drugo, nešto veće.

Ova istina zaslužuje punu pažnju i nije slučajno što upravo ovi prvi, post-olimpijski dani protiču u znaku sada već poslovičnog sarajevskog upitnika: kuda, kako i koliko zakoračiti u svijet do sada malo znanih razvojno-turističkih mogućnosti?

Sve ono što je u zemlji i svijetu izraženo poslije uspjeha XIV ZOI svakako je jedna neslućena pretpostavka da se gore naznačeni sarajevski upitnik s pravom i s razlogom postavlja ne kao dilema ili nedoumica, nego kao zahtjev, kao potreba, kao zadatak koji ne trpi velika odlaganja.

Svjetski imidž, koji je glavni grad Bosne i Hercegovine tako efektno osvojilo jedinstveno, u ovom trenutku liči na neku vrstu impozantnog ledenog brijega – ukoliko se na vrijeme njegova ljepota i veličina na iskoriste, prijeti opasnost da se istopi u nekoj nirvani, da iščili, da nestane, da se zaboravi.

Pitanje temeljite transformacije vitalnih životnih funkcija grada, u ime ambicije da se postane priznat i poznat svjetski centar zimskog i kontinentalnog turizma, dakle, postaje primarom temom sadašnjeg trenutka.

VRIJEME ZA HRABRE

Da bi se što prije i što efikasnije iskoristila postolimpijska sarajevska šansa, svakako su nužne neke subjektivne pretpostavke.

Prije svega, čini se, vrijeme traži odlučnost – odlučnost u rasuđivanju, u procjenama, u namjerama i, razumije se, u samoj realizaciji. Sigurno je da bi bilo kakvi stari rezoni, koji zagovaraju oportunističke krilatice da je „oprez majka mudrosti” i da „vrijeme liječi sve”, neće izdržiti probu vremena i veličinu šanse koja je tu.

Ne kaže se slučajno da je ovo vrijeme hrabrih i odlučnih.

Mnoge funkcije i oblasti koja će tražiti temeljnu transformaciju, drugim riječima, naći će se, zacijelo, u poziciji da u stereotipnim receptima i šablonima postojećeg mentaliteta, neće nalaziti osnovu svog daljeg optojanja. Upravo tu, u tom sukobu nekih postojećih navika i zahtjeva koje traži novo postolimpijsko vrijeme turističkog Sarajeva, trebaće itekako hrabrosti i odlučnosti.

Moža je to upravo ona subjektivna sfera u kojoj će se i dalje, kao i uoči i za vrijeme XIV ZOI, iskazivati na najbolje mogući način do kojih neslučenih dimenzija realan život i interes, kada postoji odlučnost, podstiču nove kreacije i nove, hrabre nosioce takvog kursa.

Odlučnost, kao mjera napora u predstojećem sarajevskom preobražaju, neće trpjeti, sigurno je, bilo kakve recidive čaršijskog mentaliteta koji polazi od uskosti, samodovoljnosti i autarhičnosti parcijalnih interesa – bez šire osnove, bez širih vidika i rezona.

PROTIV SVIH ŠABLONA

Na istoj osnovi odlučnost će se tražiti kao dalji stimulan za nova podsticajna onih sfera koje širokoj i savremenoj turističkoj ponudi „daju dušu” i „ubrizgavaju svježju krv” – od privrede do kulture, sporta i zabavne ponude.

Odlučnost da se iskoristi jedna istorijska šansa svakako sama po sebi, kao subjektivni podsticajni faktor, ne znači mnogo, ukoliko iza nje ne stoje jasne namjere i jasne vizure cilja. A to znači da sadašnja veoma živa društveno-politička rasprava u gradu o turističkim ciljevima i namjerama Sarajeva u postolimpijskom periodu ne insistira slučajno upravo na tome: šta i kako ponuditi savremenom gostu iz jednog velikog turističkog centra a da to bude i savremeno, i kvalitetno, a istovremeno specifično, sarajevsko.

Olimpijada je pokazala da grad ima izuzetne ljudske potencijale u svim sferama života koji upravo na toj osnovi – na osnovi savremenosti, kvaliteta i autentičnosti sarajevske turističke ponude – mogu novom centru svjetskog turizma dati svojevrsne dimenzije i obilježja. Prava armija mladih stručnjaka, entuzijasta i zaljubljenika u svoj grad, pojavila se i afirmisala u toku XIV ZOI, kreirajući i inicirajući nove sadržaje u domenu komunalnih aktivnosti, ugostiteljstva, turizma, sporta, kulture, umjetnosti, dizajna, propagande, estrade, itd.

Maštovitost, kao neka vrsta refleksa odlučnosti u akciji, pojavila se i naturila u svjetlu i obimu koji imponira – stotine stručnjaka raznih profila, prije svega djevojaka i mladića ponudilo je svom gradu kreacije i ideje koje su ukupnom životu dali do sada nevidljivu atmosferu topline, uljudnosti, intimnosti, svježine i humanosti.

Ne treba ni naglašavati koliko su to upravo one dimenzije koje će tražiti budući svakodnevni život grada koji pretenduje da bude na listi svjetskih turističkih centara.

Nikakve šablone u poimanju turističkih ambicija, dakle, neće prihvatiti vrijeme koje dolazi – ono će, nesumnjivo, tražiti maštovite kreatore autentične gradske, sarajevske intime.

BEZ PREDRASUDA

U vremenu koje se naziva pripremnim periodom Sarajevske olimpijade, kao i tokom samih Igara, sada se već notorno zaključuje, iskovano je veoma značajno iskustvo u fleksibilnosti akcije. Pod tim se podrazumijeva praksa davanja pune pažnje svim onim idejama i akterima koji su nudili nešto novo, svježije, originalno, specifično – bez početnih predrasuda i čaršijskih sumnjičenja u startu. Na taj način mnoge ideje i njihovi nosioci dobijali su šansu da se iskažu, da se potvrde u dinamici prakse i daju svoj autentičan prilog zajedničkom naporu i ambiciji grada.

Vrijeme koje prethodi, očigledno, moraće da nastavi sa njegovanjem takve prakse fleksibilnosti kada je u pitanju široka društvena akcija temeljite transformacije gradskih funkcija u okviru prerastanja Sarajeva u značajan svjetski turistički centar. Nove ideje i inicijative, naime, biće nužno valorizirati sa stanovišta ukupne odlučnosti i fleksibilnosti akcije, ma koliko, ponekad, u prvim, izgledale „suviše revolucionarne“, „neostvarljive“, „megalomanske“, „ishitrene“ ili „ideje u oblacima“ – počev od trgovačko-ugostiteljske ponude do kulturnih, sportskih i zabavnih sadržaja gradu.

Tradicionalizam u ovom pogledu mogao bi da se javi kao ozbiljna kočnica odlučnijoj preorijentaciji Sarajeva u svjetski turistički centar.

Samo tako, čini se, moguće je da u gradu, sa izuzetnom istorijskom baštinom i velikim savremenim potencijalima, novo na najbolji način zaživi u starom.

(28. 03. 1984)

Za XIV ZOI i budućnost

2. RED ZA UGLED

- „...Građani Sarajeva su srećni ljudi. Oni si izuzetno srdačni i uvijek spremni da pomognu. Mnogo se trude i doista puno urade, tako da oklijevate da ih napustite. Prije svega, iskazuju iskrenu brigu za gosta...”

(Iz izvještaja dopisnika američke novinarske agencije UPI o toku XIV ZOI)

Da u riznici sarajevskih olimpijskih poena značajno mjesto zauzimaju oni koji se odnose na tzv. komunalnu disciplinu – u to danas nema sumnje. Svijet (ali isto tako i domaći građani) bio je, očigledno, najprijatnije iznenađen atmosferom reda i ljubaznosti u toku XIV ZOI. Salve hvalospjeva izrečene su na mnogim stranicama svjetskih listova i kanalima radio i TV-stanicama, kao i u dojmovima zvaničnih gostiju kada je riječ o aktivnosti prave armije znanih i neznanih poslanika tzv. komunalnog trakta u Sarajevu.

Moglo bi se sada (nepun mjesec dana nakog zatvaranja Igara) reći da je za ne mali broj znatiželjnika to bilo doista pravo iznenađenje, pošto su baš tu – u toj osjetljivoj, raznolikoj i teško mjerljivoj sferi gradskog života – očekivane prave boljke, nagovještavani problemi i isticana životna neskustva domaćina. Zlonamjerna pera, naravno, nisu u zlu radim prognozama propuštala priliku da naglase, u najpežorativnijem smislu, naše balkanske manire, istorijska nasljeđa i odgovarajuće mentalitete. Bilo je, ruku na srce, u nekim ranijim primjerima i navikama i povoda da se ovo suptilno područje gradskog života u izvjesnim njegovim funkcijama (čistoća ulica, snijeg na kolovozima, usluga u trgovinama, itd) podvode pod određene upitnike.

Sarajevo se – udruženo, organizovano i mobilizirano – pokazalo, eto, u svjetlu pravog uzora; pokazalo se kao pravi svjetski grad reda, čistoće i ljubaznosti. Širok društveni angažman radnih ljudi i građana, zahvaljujući šansama koja pruža organizovanost, iskazao se u najljepšem svjetlu i na taj način demantovao sve skepse i sumnje koje su ranije sijane.

Šta se, zapravo, desilo?

Desio se, jednostavno, udruženi ljudski napor i spremnost svih radnih ljudi i građana da svoj grad učine ljepšim, uređenijim i ljubaznijim.

OD MALIH NOGU

Danas, kada su svjetska priznanja iza nas, upravo ova oblast zajedničkog sarajevskog napora zaslužuje punu pažnju – kao primjer, kao podsticaj i kao poruka.

Ako je riječ o primjeru, onda u svakom slučaju iskustva iz tek minulog olimpijskog perioda u pogledu organizovane komunalne aktivnosti u Sarajevu daju povoda da se u daljim akcijama uključe kao neka vrsta stalnog društveno-političkog motiva. Teško je, čini se, naći prikladniju ilustraciju kojom bi se mogao iskazivati sav kompleks svijesti, pregnuća, spremnosti i odlučnosti građana da participiraju svi skupa, svi do jednog, u zajedničkoj obavezi i odgovornosti.

Sa stanovišta sarajevskih ambicija da se grad razvija u snažan svjetski turistički centar ova činjenica ima posebnu snagu.

Sigurno je da je pokazani elan Sarajlija – dakle, i svih vitalnih komunalnih funkcija i institucija, s jedne, i pojedinaca, s druge strane – danas osvjedočeni podsticajni motiv na koji se pouzdano može računati. I ova okolnost veoma je značajna za dalje sarajevske turističke ambicije.

GRAD NA TOČKOVIMA

Poneseni nekim lošim iskustvima, prije svega spominjući „saobraćajni kolaps“ u Lejk Plesidu za vrijeme XIII ZOI – mnogi posmatrači i namjernici Sarajeva uoči olimpijade nisu krili svoja strahovanja u pogledu stvarnih mogućnosti i prilika u domenu saobraćaja. U tom smislu, kao što je poznato, izricane su i sumorne prognoze na račun organizatora XIV ZOI. Saobraćaj, koji je organizovan u toku Igara u glavnom gradu Bosne i Hercegovine, kao što je takođe poznato, pobrao je opšta priznanja i spominjan je kao „pravo čudo od reda i preciznosti“.

Pokazalo se, drugim riječima, i u ovom vitalnom domenu gradskog života da smisao cilja i zajednička spremnost da se odgovorno participira određuju ukupan kvalitet organizacije.

Sigurno je, naime, da je za dobar i precizan režim saobraćaja u Sarajevu za vrijeme XIV ZOI broj vozila i broj saobraćajnih linija bio veoma značajan faktor, ali je, isto tako, činjenica da je svijest i spremnost građana da do kraja poštuju utvrđena pravila igre prvorazredno sarajevsko iskustvo.

Za težnje i programe Sarajeva da se brže i odlučnije razvija u turističkom pogledu ovo je veoma važno.

Prije svega, važno je kao poruka da organizacija saobraćaja nije nikakav mehanički zbir prevoznih sredstava i odgovarajućih redova vožnje – riječ je, kao što je pokazalo olimpijsko iskustvo, o nečem daleko složenijem i suptilnijem;

o stepenu zajedničke, kolektivne svijesti i odgovornosti za rad i disciplinu; o nivou kulturnog ophođenja; o korektnosti usluga; o osjećanju za preciznost; o poštovanju vremena, itd.

Za grad, kao urbanu cjelinu, posebno je značajno da su olimpijski dani pokazali da u jednom dažu, u jednom trenutku, objektivno živi i čitav „grad na točkovima” i da tu šaroliku, veoma kompleksnu saobraćajnu traku na naj-savremeniji, najkulturniji i najkorektniji način treba posluživati – od prijema putnika i stanja na saobraćajnicama do parkinga i uslužnosti na parkiralištima, taksi službama, željezničkim službama, aerodromu, itd.

Pokazalo se da se ovo pitanje, ma koliko izgledalo čisto komunalno, u ništa manjoj mjeri ne iskazuje i kao društveno i kulturno pitanje.

USLUGA, ALI KAKVA?

Usluge u najširem smislu riječi takođe su se našle na svojevrsnoj probi u toku Olimpijade.

Pokazalo se, na primjer, da su uluge punkt najneposrednije komunikacije grada sa stranim gostom – putem njih odmjerava se, u stvari, stepen spremnosti ili nespremnosti, stepen sposobnosti ili nesposobnosti, stepen gostoljubivosti ili negostoljubivosti cijelog grada.

Ovaj trakt, srećom, položio je ispit na najbolje mogući način i dobio nebrojne komplimente i priznanja, ali se već sada, neposredno poslije olimpijskih dana, postavlja pitanje: koliko i kako izvući iz svega pouku i osposobiti te delikatne funkcije da budu uvijek takve – spremne, sposobne i gostoljubive? Grad koji izrasta u turistički centar to mora i treba da ima.

Na sličnoj osnovi biće, bez sumnje, korisno procijeniti pozitivna iskustva uslužnih aktivnosti sa stanovišta metoda rada u funkciji cjelovite turističke ponude – od radnog vremena trgovina i ugostiteljstva do načina ophođenja i poznavanja stranih jezika.

I ovdje se pokazalo da gradu koji pretenduje na visoka turistička dostignuća i efekte nije beznačajno koliko će i kako sve uslužne djelatnosti stavili na kolo-sijek na kome će se njihova funkcija odmjeravati poslovno-komercijalnom, ali isto tako i širokom društveno-kulturnom dimenzijom.

Olimpijski dani bili su u tom pogledu dobar primjer reda za ugled.

(29. 03. 1984)

Bjelašnica

Maj, 1984: poslije uspjeha ZOI '84, A. Hadžihasanović u ime organizatora drži seminar organizatorima budućih OI iz Lillehammera

3. RAM ZA LIJEPO

- „...Slika vašeg grada je moju suprugu i mene veoma impresionirala. Ja znam da svugdje u svijetu gradovi imaju svoje probleme. Mogu zamisliti, mada to nikada neću tačno znati, svakodnevni trud koji je doveo do ovako dobrih olimpijskih igara. Znam samo da nije bilo uzalud.”

(Iz pisma E. Scholl, 920, Thornton Road,
Horsham, Pa.19044, SAD)

Izrečeno je, u posljednje doba, u sarajevskim intimama mnogo riječi o tome da je organizacijom XIV ZOI grad, ustvari – otkrio sebe.

Pri tome se, svakako, mislilo na svu ljepotu i raskoš koje je nudio uređeni, opran i dinamizirani grad. Mnoge vrijednosti starog i novog doba kao da su tek u tom ambijentu došle do izražaja.

Sarajevo se, jednostavno, otkrilo pred sopstvenim licem u sopstvenoj ljepoti.

Ispostavilo se, prije svega, da ovaj grad ne malih turističkih potencijala ima stvarno šta da ponudi; ima stvarno šta da pokaže o svojim korijenima i svojim burnim istorijskim hodovima. Trebalo je, eto, samo prokrciti prostore do tih kutaka, istaći ih, naglasiti, označiti i oplemeniti.

Sve to, drugim riječima, tražilo je nešto novo, nešto nezabilježeno u poimanju grada o sopstvenim vrijednostima – tražilo je upadljiva odstupanja od postojećih navika po kojima su starine i atrakcije u bukvalnom smislu samo to; bez dodatnog estetskog elementa, bez opšteg napora da i sve ostalo bude lijepo, uređno i oplemenjeno. Olimpijada je, očigledno, savladala tu barijeru ograničene estetske dimenzije – nadvladala je duh provincijalnog mentaliteta po kojem turističku intimu čine gradski metež, kič i kolorit orijentalnog bazarskog nereda.

Nisu slučajno ovaj sarajevski napor primijetili i zabilježili brojni namjernici olimpijskih dana.

PATINA NIJE PRAŠINA

Primijetili su, prije svega, nastojanja da se turističkoj ambiciji grada dà nota dostojanstva; da se na jednoj savremenoj osnovi estetska dimenzija uključi kao sastavni i nezaobilazni dio sarajevskih turističkih težnji.

Upravo sa tog stanovišta veoma su značajna iskustva iz perioda XIV ZOI.

Poslovi koji su obavljani na estetskom planu u okvirima organizacije Olimpijade značajni su kao iskustvo prvenstveno zbog savlađivanja nekih ustaljenih i ustaljenih shvatanja u tom pogledu. To se odnosi u prvom redu na razbijanje predrasuda da je turistička ponuda jednog grada poput Sarajeva nešto što u sebi sadrži parcijalizme i uske stručne nadležnosti – bez širokog i kompleksnog uključivanja cjelokupne urbane sredine. Nisu, drugim riječima, turistička atrakcija i privlačnost samo istorijski i kulturni objekti, pa makar oni bili itekako uređeni i pripodobljeni za te svrhe, ukoliko ne predstavljaju dio jednog estetski uobličenog ambijenta; dio jednog cjelovitog napora da na svakom mjestu u gradu bude lijepo i prijatno; dio jednog koncepta po kojim čitav grad predstavlja u kulturno-estetskom pogledu sredinu o kojoj se stiče i formiraju ukupni dojmovi gostiju grada.

Simbolično rečeno, patinu grada ne čini prašina. Osjećanje za lijepo, čisto i uredno na svakom koraku – jeste ona vrijednost koja ukupnom utisku jednog gosta daje prevashodnu snagu.

Olimpijska iskustva u tom pogledu – u pogledu uređenih izloga, okrečenih fasada, atraktivnih vizuelnih komunikacija, očišćenih firmi, informativnih panoa, uličnih prodavnica, itd. – zato predstavljaju doista revolucionaran korak Sarajeva u pravcu cjelovitog savremenog estetskog oblikovanja sopstvenog ambijenta.

Ovo nastojanje, kao što takođe pokazuje iskustvo, imalo je i svoju naglašenu pedagošku dimenziju – izazivalo je kod građana svojevrsan respekt, svojevrsnu disciplinu i nastojanje da se u takvom ambijentu lijepoga takođe svako lijepo ponaša. Tu, svakako, treba tražiti odgovore na pitanja: otkuda i zašto jedna vidna transformacija u odnosu građana Sarajeva u toku Olimpijade prema komunalnoj higijeni i uopšte prema estetskoj dimenziji grada.

Iskazani novi estetski maniri u okviru jedne široke društvene akcije očito su razvijali osjećanja za lijepo, podsticali i druge na slične korake, ali i na – samodisciplinu.

Za buduće turističke korake Sarajeva ovo je, nesumnjivo, veoma značajna činjenica.

Sasvim je razumljivo da korišćenje pozitivnih iskustava samo po sebi, bez procjene aktera koji nose pečat takve orijentacije u domenu estetike grada, ne bi bilo svrsishodno.

U toku XIV ZOI zabilježen je izuzetan talas entuzijazma upravo u estetskom oplemenjivanju svih sadržaja grada. Stotine u prvom redu mladih ljudi, stručnjaka, likovnih stvaralaca, estetičara i drugih kreativaca, uključilo se gotovo spontano u snažan pokret za lijepo i uredno Sarajevo. Primjer studenata

i nastavnika Akademije likovnih umjetnosti u tom smislu je posebno poučan. Mladi likovni umjetnici ne samo da su se prihvatili estetskog uređenja prostora za boravak zvaničnih gostiju (Olimpijsko selo i Novinarsko naselje), nego su, skupa sa stručnim službama OK XIV ZOI i Skupštine grada, dali snažan pečat cjelokupnom pokretu vizuelnih komunikacija u gradu.

Dali su, dakle, presudan udio u estetskom uređivanju raznih vitalnih funkcija u Sarajevu.

Ovdje je posebno značajno da je taj polet mladih stručnjaka, ustvari, spontano i upadljivo naturao neke nove kriterije u poimanju estetske dimenzije grada; neke nove rezone kada je riječ o shvatanju lijepog i atraktivnog. Na taj način se potiskivao do tada dosta naglašeni manir provincijalnog, a često i primitivnog prezentiranja gradskih vrijednosti.

Ovo se posebno odnosi na trakt trgovačke ponude i aranžmana izloga u maniru bazarskog tradicionalizma, kiča i vizuelnog neukusa. Desetine savremenih rješenja izloga, u aranžmanu mladih likovnih stručnjaka, dale su u toku Olimpijade pečat jednom novom poimanju estetske dimenzije grada i na taj način, kao početak i podsticaj, istakle potrebu da se ovaj doprinos šire i temeljitije razmotri unutar društvenih i državnih struktura grada.

VRIJEME ZA KODEKS

Notorno je da grad, koji želi da se razvija i afirmiše u značajan turistički centar, mora da olimpijska iskustva u domenu estetskih dimenzija uzme u obzir kao veoma važnu pretpostavku.

To se, iznad svega, odnosi na nužnost kompleksnijeg procjenjivanja i usvajanja svih neophodnih savremenih elemenata koji u novim uslovima čine estetsku dimenziju grada. Nužno je, drugim riječima, pozitivna iskustva Olimpijade u ovom domenu pretpostaviti brojnim tradicionalizmima koji su u gradu živjeli kada je riječ o estetskom aspektu.

Drugo što se nameće kao potreba i posljedica olimpijskih iskustava jeste utvrđivanje jedinstvenog stava u gradu da je ono što je do juče, možda, vrijedilo kao neka estetska dimenzija grada, danas, u novim uvjetima, nedvojbeno, a često i anahrono sa stanovišta tumačenja lijepog, funkcionalnog i privlačnog. U tom kontekstu svakako se ističe i potreba da jedna nova koncepcija estetskog oblikovanja grada ne može, niti smije, biti nekom vrstom kampanje i trenutačnog pitanja – ona, očigledno, u turističkim preokupacijama grada treba da preraste u stalni i jasno utvrđen odnos u najširem smislu riječi.

Sigurno je da veliki stručni potencijal, iskazan i potvrđen u toku Olimpijade, zaslužuje širu pažnju unutar razmatranja i utvrđivanja cjelokupne politike na

estetskom planu. Mladi stručnjaci, u svakom slučaju, u toku Igara ponudili su neka nova rješenja; ponudili su neke nove ideje i dobili velika priznanja, što svakako sada čini solidnu osnovu za oblikovanje ukupne politike na ovom području.

Vrijeme je, čini se, da se i sâm pojam estetskog u jednoj široj raspravi svih faktora grada, detaljnije objasni, raščlani, a u nekim aspektima demistificira. Olimpijada je pokazala da je to, nesporno, daleko širi pojam od onoga kako se do sada prihvatao i tumačio – nisu to, očito, samo uredni izlozi i atraktivni panoi. Taj pojam obuhvata, sigurno je, mnogo suptilniju i raznovrsniju sferu ukupnog gradskog života.

Tek poslije toga bilo bi korisno, imajući u vidu svježa i pozitivna iskustva, utvrditi precizno na nivou grada neku vrstu kodeksa koji bi normirao sve dimenzije estetskog, ali bi i utvrdio odgovornost svih činilaca grada da poštuju estetske norme koje iz njega proizilaze.

Do sada učinjeno stvarno potvrđuje da ljepote i atrakcija grada zaslužuju jedan stabilan, stalan i lijep ram – ram za lijepo.

(30. 03. 1984)